

Parlamentul
Republicii Moldova

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Biroul Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În conformitate cu articolul 73 din Constituția Republicii Moldova și articolul 47 din Regulamentul Parlamentului se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă proiectul de Hotărâre cu privire la raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea tuturor circumstanțelor devalizării sistemului bancar din Republica Moldova și investigării fraudei bancare.

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova

Vladimir Bobrovec

Dumitru Aleide

Cornel Liliac

Holțian Lebedinschi

Alexandru Suscu

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	<i>dd. 9</i>
"H" <i>10</i>	<i>2019</i>
Ora	

HOTĂRÂRE

cu privire la Raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea tuturor circumstanțelor devalizării sistemului bancar din Republica Moldova și investigării fraudei bancare

Parlamentul adoptă prezenta Hotărâre

Art. 1. – Se ia act de raportul și concluziile Comisiei de anchetă pentru elucidarea tuturor circumstanțelor devalizării sistemului bancar din Republica Moldova și investigării fraudei bancare.

Art. 2. – Se recomandă Președintelui Parlamentului constatarea eventualelor circumstanțe ce ar permite inițierea procedurii de revocarea din funcții a viceguvernatorilor Băncii Naționale a Moldovei Ion Sturzu și Aurel Cincilei.

Art. 3. – Guvernul și Banca Națională în termenul de 60 de zile:

- a) vor examina oportunitatea desecretizării și publicării tuturor materialelor legate de devalizarea sistemului bancar, în măsura în care aceasta desecretizarea nu va prejudicia mersul anchetei.
- b) vor iniția semnarea acordurilor cu toate țările-zonele offshore privind schimbul informațiilor fiscale.
- c) vor examina oportunitatea revizuirii Legii nr. 235 din 3 octombrie 2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015;

Art. 4. – Ministerul Finanțelor în termenul de 90 de zile va organiza un audit privind legalitatea (inclusiv modalitatea) repartizării mijloacelor financiare, alocate în calitate de credite de urgență de către Banca Națională pentru Banca de Economii S.A., B.C. „UNIBANK” S.A. și BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. în perioada 2014-2015.

Art. 5. – Se solicită Procuraturii Generale:

- a) examinarea cauzelor stagnării admise de către Procuratura Anticorupție în perioada 2015–2019 în procedurile de investigare a procesului de devalizare a sistemului bancar.
- b) intensificarea colaborării cu serviciile speciale ale altor țări în vederea investigării fraudei bancare și recuperarea mijloacelor sustrase, în special cu FBI.
- c) prezentarea Parlamentului, în termen de 30 de zile a unui raport privind investigarea devalizării sistemului bancar.

Art. 6. – Prezentul Raportul se remite Guvernului, Băncii Naționale a Moldovei, Procuraturii Generale, Centrului Național Anticorupție și Serviciului de Informații și Securitate.

Art. 7. – Controlul asupra executării art. 3 și 4 din prezenta hotărâre va fi exercitat de Comisia economie, buget și finanțe a Parlamentului.

Art. 8. – Controlul asupra executării art. 5 din prezenta hotărâre va fi exercitat de Comisia securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului.

Art. 9. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Comisia de anchetă
cu privire la elucidarea tuturor circumstanțelor
devalizării sistemului bancar din Republica Moldova
și investigării fraudei bancare

RAPORTUL
Comisiei de anchetă pentru elucidarea tuturor circumstanțelor
devalizării sistemului bancar din Republica Moldova și investigării
fraudei bancare

Preambul procedural

Comisia de anchetă a fost constituită prin Hotărârea Parlamentului nr. 46 din 10 iunie 2019 cu o componența numerică de 6 deputați. După depunerea mandatului de deputat de către domnul Vladimir Țurcanu, componența Comisiei se reduce la 5 membri (deputați), și anume:

1. Alexandru Slusari – președinte al Comisiei;
2. Vladimir Golovatiuc – vicepreședinte al Comisiei;
3. Lilian Carp – secretar al Comisiei;
4. Dumitru Alaiba – membru al Comisiei;
5. Andrian Lebedinschii – membru al Comisiei.

Scopul Comisiei a fost aprecierea politică a acțiunilor/inacțiunilor politicianilor și demnitarilor de stat abilitați cu atribuții legale în domeniul financiar-bancar, care au favorizat demararea, organizarea și realizarea procesului de devalizare a sistemului bancar în perioada 2011–2015.

În baza Hotărârii nr. 46 din 10 iunie 2019, cu modificarea ulterioară din 17 august 2019, pentru realizarea scopului și sarcinilor propuse a fost stabilit termenul de activitate a Comisiei de 120 de zile, inclusiv pentru prezentarea Raportului Comisiei. Membrii comisiei au aprobat prezentul Raport prin vot unanim, în cadrul ședinței Comisiei din 7 octombrie, fapt reflectat în procesul verbal și stenograma numărul 20.

La realizarea scopului și sarcinilor propuse, Comisia a studiat următoarele documente:

a) acte juridice cu referință la atacul raider asupra acționarilor BEM în anii 2011-2012 și tranzacționarea acțiunilor Băncii, inclusiv documentele obținute de la Veaceslav Platon;

b) notele informative și documentele prezentate de Veaceslav Negruța;

c) rapoarte de audit ale Băncii de Economii pentru perioada 2012–2014;

d) documentele prezentate de Victor Barbăneagră;

e) declarațiile în scris ale Alionei Stașevskaya – consilier al lui Veaceslav Platon;

f) documentele prezentate de către Ministerul Economiei și Infrastructurii, precum și cele prezentate de către Agenția Proprietății Publice;

g) notele informative în adresa conducerii țării, emise de CNA în perioada 2012–2015;

h) notele informative emise și expediate de către SIS în perioada 2012–2015 în adresa conducerii țării;

i) declarațiile și notele informative cu referință la situația în sistemul bancar al Republicii Moldova pentru anul 2013, înaintate de către Fondului Monetar Internațional și Banca Mondială;

j) informații analitice și statistice, prezentate de către Banca Națională a Moldovei;

k) procesele-verbale ale Comisiei Parlamentare pentru economie, buget și finanțe din perioada martie-aprilie 2013;

l) procesele-verbale și stenogramele ședințelor Comitetului Național privind Stabilitatea Financiară (CNSF) din perioada 2011-2014;

m) raportul Comisiei de anchetă pentru examinarea modului de administrare a pachetului de acțiuni al statului deținut la Banca de Economii și a situației din domeniul financiar-bancar al Republicii Moldova, elaborat ca urmare a adoptării Hotărârii Parlamentului nr. 16 din 22 februarie 2013;

- n) raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea situației pe piața financiară și valutară a Republicii Moldova, a măsurilor întreprinse pentru stabilizarea cursului de schimb al leului moldovenesc în raport cu monedele internaționale, a situației de la Banca de Economii, Banca Socială și Unibanc, elaborat ca urmare a adoptării Hotărârii Parlamentului nr. 20 din 20 februarie 2015 și stenogramele de audieri;
- o) sintezele generalizatoare ale Procuraturii Republicii Moldova privind rezultatele curente ale investigării procesului devalizării sistemului bancar;
- p) nota informativă prezentată de Mihail Gofman;
- q) nota informativă prezentată de Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (SPCSB)
- r) notele informative cu referință la situația în sectorul financiar-bancar în 2013-2014, înaintate de către partenerii de dezvoltare către instituțiile de stat abilitate;
- s) Raportul Kroll.

În perioada mandatului său de activitate Comisia a desfășurat 21 ședințe de audieri, consemnate în procese verbale, în cadrul cărora au fost audiați:

1. Veaceslav Negruță – ministru al Finanțelor în perioada 2009-2013;
2. Veaceaslav Ionița – președinte al Comisiei Economie, Finanțe, Buget în perioada 2009-2014;
3. Valeriu Lazăr – ministru al Economiei în perioada 2009-2014;
4. Dumitru Godoroja – viceministru al Economiei în perioada 2013-2014, președinte al Comisiei pentru desfășurarea concursurilor comerciale și investiționale de privatizare a proprietății publice;
5. Victor Barbăneagră – viceministru al Finanțelor în perioada 2010-2014;
6. Tudor Copaci – director al Agenției Proprietății Publice în perioada 2009-2013;
7. Angela Susanu – director-adjunct al Agenției Proprietății Publice în anul 2013;

8. Victor Bodiu – președinte al Consiliului Băncii de Economii în perioada iunie 2012–iunie 2013;
9. Dorin Drăguțan – Guvernator al Băncii Naționale în perioada 2009-2016;
10. Ema Tăbârță – Viceguvernator al Băncii Naționale în perioada 2008-2013;
11. Viorel Bârcă – director executiv interimar al Băncii de Economii în perioada mai-decembrie 2014;
12. Igor Corman – președintele Parlamentului în perioada 2013-2014;
13. Viorel Chetraru – director al CNA în perioada 2009-2016;
14. Mihai Balan – director al SIS în perioada 2012-2017;
15. Oleg Reidman - fost deputat în Parlament, președintele Comisiei de anchetă pentru examinarea modului de administrare a pachetului de acțiuni al statului deținut la Banca de Economii și a situației din domeniul financiar-bancar al Republicii Moldova.
16. Vladimir Vitiuc – deputat în Parlament;
17. Sergiu Sîrbu – deputat în Parlament;
18. Iurie Leancă – prim-ministru în perioada 2013-2014;
19. Adrian Candu – deputat în Parlament, ministru al Economiei în perioada iulie–noiembrie 2014;
20. Veaceslav Platon – om de afaceri (audieri în Penitenciarul nr. 13);
21. Corneliu Gurin – Procuror General în perioada 2013 – 2016.
22. Anatol Arapu – ministru al Finanțelor în perioada 2013-2016;
23. Natalia Politova-Cangași – președinte al BC “Victoria Bank” SA în perioada 2011-2014;
24. Vlad Filat – prim-ministru în perioada 2009-2013 (audieri în Penitenciarul nr. 13)
25. Nina Dosca – vicepreședinte al Consiliului Administrativ Comisiei Naționale a Pieții Financiare în perioada 2013-2019

26. Secrieru Ion – șef al Direcției monitorizare și control valutar al BNM în perioada 1998-2015.

1. ANII 2011-2012.

1.1 Atacul Raider.

La 12 mai 2011, Rietel Limited - un offshore necunoscut acționarilor BEM, a cerut judecătoriei din Căușeni să transfere acțiunile Băncii de Economii deținute de Zilena Com SRL și Minerva SRL în posesia Rietel Limited, în baza unor pretinse contracte de împrumuturi și garanții.

Cei doi acționarii ai BEM, Minerva SRL și Zilena Com SRL, nu au avut niciodată relații cu Rietel Limited, nu au auzit de această companie, nu au semnat nici un fel de contract cu Rietel Limited sau Alexandru Dațco, iar materialele prezentate pot fi recunoscute și calificate ca fiind false. Acest lucru a fost confirmat în autodenunțul de către fostul judecător Victor Orândaș.

Cu câteva zile mai târziu, la 16 mai 2011, Gheorghe Marchitan – judecător din cadrul Judecătoriei Căușeni, acționînd în mod secret față de acționarii legali, a emis o ordonanță prin care 8.52% de acțiuni BEM deținute de Zilena Com SRL și 9.97% de acțiuni BEM deținute de Minerva SRL au fost transferate în proprietatea Rietel Limited. De asemenea, judecătorul Marchitan a transmis către Rietel Limited și proprietatea asupra companiilor Zilena Com SRL și Minerva SRL.

La 20 iunie 2011 executorul judecătoresc Oleg Ungureanu a pornit procedura de executare, despre care, iarăși, acționarii legali nu au fost informați.

La 12 iulie 2011 registratorul Registru-F a înregistrat acțiunile ca fiind deținute de offshore-ul Rietel Limited. Imediat în ziua următoare, la 13 iulie 2011, prin încheierea

judecătorului Garri Bivol de la Judecătoria Centru, acțiunile Rietel Limited au fost transferate către alt offshore – Lectom Ltd, cu adresa juridică: Regatul Unit, Park Road, 84, Rosyth. Transferul a 3.840.000 de acțiuni ale BEM a fost efectuat prin aprobarea „tranzacției de împăcare” între reclamantul Pavel Țurcan, adică Rietel Limited, în persoana lui Alexandru Dațco, și „intervenientul” principal Lectom Ltd, în persoana lui Marian Lixandru. Patru zile mai târziu, compania Rietel Limited a fost lichidată. Conform informației operative a CNA, în spatele companiei respective se află Vladimir Plahotniuc.

În contextul celor argumentate mai sus, menționăm că această operațiune cu acțiunile BEM a fost parte a unui atac raider masiv, care s-a produs în anul 2011 în mai multe bănci comerciale și companii de asigurări, și care a generat o reacție dură a partenerilor externi, devenind subiectul dezbaterilor în Consiliul Național de Stabilitate Financiară și în Parlamentul RM. **Stenogramele ședințelor CNSF din perioada august 2011 – aprilie 2012 denotă că toate autoritățile statului au considerat atunci tranzacțiile menționate cu acțiunile BEM drept ilicite, care nu pot fi înregistrate.**

Doar după ce ambele decizii judecătorești au fost executate, la un termen de aproximativ o lună, în ziua de 23 august 2011 acționarii legali – Minerva SRL și Zilena Com SRL, au constatat furtul acțiunilor realizat cu implicarea instanțelor judecătorești. În aceeași zi Zilena Com SRL și Minerva SRL au depus contestații împotriva Ordonanței judecătorești din 16 mai 2011.

La 24 august 2011, ca urmare a sesizării parvenite din partea acționarilor înșelați, Comisia Națională a Pieței Financiare decide să blocheze conturile noului acționar în registrul deținătorilor de valori mobiliare emise de BC Banca de Economii și să suspende orice operațiune cu aceste acțiuni până la încheierea examinării materialelor.

În pofida deciziei CNPF, compania Lectom și un acționar al BEM – întreprinderea Sisteme Informaționale Integrate SRL, care a fost și controlată de către compania lui Plahotniuc Finpro Systems Limited, solicită tendențios convocarea Adunării Generale Extraordinare a acționarilor în vederea realegerii înainte de termen a membrilor Consiliului BEM. În contextul celor menționate, constatăm unele neclarități: de ce Consiliul Băncii a dat curs acestei solicitări, ca ulterior pe data de 10 ianuarie să adoptate decizia de convocare a Adunării Generale pentru 16 februarie 2012 și ca rezultat această Adunare Generală să nu se desfășoare din lipsă de cvorum?

În paralel cu evenimentele sus-menționate, conform afirmațiilor a trei persoane: Veaceslav Platon, Aliona Stașevskaya și Iurii Conțievskii, a urmat tranzacție, efectuată pe ascuns, încheiată de către Vladimir Plahotniuc și Veaceslav Platon, în cadrul căreia au fost vândute 28,3422 % acțiuni din BEM. Tranzacția respectivă a constituit doar o componentă a tranzacționării mai multor active ale lui Plahotniuc și ar fi avut două componente – una publică și una secretă. Tranzacția publică – încheiată în scris, a avut ca obiect declarat achiziționarea activelor nelitigioase, prețul total al contractului fiind de 75 milioane de dolari, obiectul căreia a fost achiziția de la societatea OTIV Prime Holding BV a 100% din valoarea capitalului social deținut de către societate OTIV Prime Financial BV, aceasta din urmă deținând:

- 26,7525% din valoarea capitalului social al BC Victoriabank SA;
- 81,7628% din valoarea capitalului social al societății de asigurări Victoria Asigurări SRL;
- 100% din valoarea capitalului social al societății Alfa-Engineering SRL.

Astfel, societatea olandeză OTIV Prime Holding BV, înregistrată în Registrul Comerțului cu nr. 34108349, ocupă un rol extrem de important în sistemul financiar construit de Vladimir Plahotniuc. De menționat aici că Andrian Candu deținea împuternicirea de reprezentare a societății OTIVE Prime Holding BV, inclusiv în cadrul

încheierii acestei tranzacții. Conform clauzelor contractuale, denumirea OTIV Prime Financial BV a fost schimbată în Generashon Financial BV.

Tranzacția secretă avea ca obiect achiziționarea activelor litigioase și trebuia să fie realizată prin numirea de administratori și emiterea unor autorizări în favoarea persoanelor apropiate lui Iurii Konțievski, respectiv:

- 6.633.996 acțiuni ale BC Banca de Economii S.A., care la momentul încheierii convenției constituiau 28,3422% din capitalul social al băncii cu drept de vot;
- 1.821.610 acțiuni BC Victoriabank S.A., care la momentul încheierii convenției constituiau 7,2864 % din valoarea capitalului social al băncii;
- 3.866.669 acțiuni ASITO SA, adică 83,1267% din valoarea capitalului social al societății de asigurări.

Cumpărătorul, Iurii Konțievski, urma să transfere 5 milioane de dolari, separat de suma anterior indicată a tranzacției principale, în contul unei societăți-terțe. Ulterior transferului sumei de 5 milioane de dolari, Vladimir Plahotniuc ar fi urmat să asigure dreptul de dispoziție al cumpărătorului asupra activelor disputate și, în mod subsecvent, să obțină o renunțare în scris la orice pretenții asupra acestora din partea foștilor proprietari.

În aceeași zi, simultan cu încheierea contractului, a fost încheiat și un acord Escrow între cele două părți anterior menționate, OTIV Prime Holding BV fiind reprezentată de această dată de Andrian Candu, iar BC Victoriabank SA fiind reprezentată de Corneliu Ghimpu și Ludmila Vangheli. Negocierile privind aspectele de ordin financiar au fost purtate la sediul central al BC Victoriabank SA, la care au participat: din partea cumpărătorului – Iurii Konțievski personal și Aliona Stashevskaja, consilier al acestuia, din partea vânzătorului, Vlad Andronachi și Serghei Iaralov –

consilierii lui Vladimir Plahotniuc, iar din partea băncii, Natalia Politov-Gangaș – președinte al Comitetului de conducere.

La 05 decembrie 2011, conform solicitării lui Vladimir Plahotniuc, suma de 5 milioane de dolari a fost transferată în baza unui contract fictiv de furnizare a bunurilor, încheiat încă pe 12 iulie 2010 între societatea Ronida Invest LLP din Marea Britanie, în calitate de beneficiar, și societatea Kelway Trading SA – companie din Panama, care figurează în raportul Kroll.

Din cele afirmate de doamna Aliona Stașevskaya, în acea perioadă a fost o solicitare specială a lui Vladimir Plahotniuc pentru a ascunde o parte din bani de la organele fiscale din Elveția.

Toate plățile conforme tranzacției oficiale au fost efectuate în perioada 05-12 decembrie 2012 în cadrul unei scheme sofisticate cu participarea BC Victoriabank S.A. și Moldinconbanc S.A, precum și a băncii elvețiene Banque de Commerce et de Placements din Geneva. Menționăm că valoarea de piață a celor 26,7525 % din acțiunile BC Victoriabank SA, conform estimărilor Bursei de Valori, a fost evaluată la aproximativ 30 mln de dolari. Evident că acțiunile din companiile Victoria Asigurări și Alfa-Engineering nu valorau 45 mln de dolari. Astfel, din unele constatări că în urma acestor tranzacții s-a făcut uz de metode indirecte, dar și studiind anumite acte juridice perfectate sincronizat, concluzionăm cu referință la tranzacțiile sus-menționate că, **tranzacția oficială a inclus și faza ascunsă de vânzare a altor active, inclusiv cele 28,54 % de acțiuni din BEM.**

Acțiunile BC Banca de Economii S.A. au fost preluate de către societăți aflate sub controlul lui Iurii Konțievski: Yurenergo UES CJSC, TopEnergoAudit LLC, Energoremservice LLC și, respectiv, Dmitrovskaya Energy Company LLC, câte un pachet de 1.085.000 de acțiuni, reprezentând fiecare 4,6354% din totalul acțiunilor cu drept de vot. **Ultimele două companii figurează în dosarul Laundramat. Acest**

transfer a fost posibil în baza ordonanțelor judecătorei Economice de Circumscripție nr. 2p/o-48/12 din 7 martie 2012 , 2 p/o-45/12 din 7 martie 2012 – emise de judecătorul Victor Orindaș, 2 p/o-44/12 din 12 -martie 2012 și 2 p/o-43/12din 12 martie 2012 – emise de judecătorul Natalia Plugari.

Managementul companiei Integrated Information Systems SRL din Republica Moldova a fost obținut prin achiziționarea unei participații de 100% la Finpro Systems Limited (Anglia și Țara Galilor), aceasta din urmă fiind singurul partener al companiei din Moldova.

Totuși, unele instituții ale statului relativ independente au continuat lupta împotriva atacul raider. Prin scrisoarea din 12 martie 2012, Sisteme Informaționale Integrate SRL și compania Lectom L.T.D. – deținători a peste 25 % din pachetul de acțiuni cu drept de vot, au informat alți acționari despre adoptarea deciziei din 09 martie 2012 privind convocarea repetată a Adunării Generale Extraordinare a Acționarilor S.A. Banca de Economii pentru 13 aprilie 2012, ora 11.00.

Pentru a stopa convocarea ilegală a AGEA repetate, Ministerul Finanțelor (în calitate de autoritate care exercită drepturi de acționar al SA Banca de Economii) a înaintat la 9 aprilie 2012 o acțiune prin care a solicitat judecătorei sectorului Centru să anuleze decizia acționarilor Sisteme Informaționale Integrate SRL și ai companiei „Lectom L.T.D.” de a convoca AGEA repetată. În același context, cu privire la solicitarea din 27 martie 2012, Ministerul Finanțelor a solicitat suplimentar confirmarea acțiunii înaintate prin emiterea unei încheieri de suspendare a executării deciziei din 9 martie 2012, puse în aplicare de acționarii minoritari ai Systems Informaționale Integrate SRL și Lectom L.T.D. Însă în situația creată rolul decisiv l-a jucat poziția lipsită de consecvență CNPF și a Băncii Naționale a Moldovei.

La 07 martie 2012 CNPF anulează propria decizie din 24 august 2011 referitor la blocarea conturilor noilor acționari. Iar BNM, deși inițial la 04 aprilie

2012 a blocat exercitarea dreptului de vot de către 4 companii ruse sub pretextul lipsei permisiunii prealabile, ulterior, din motive necunoscute și în pofida deciziei Consiliului Național de Stabilitate Financiară din 25 aprilie 2012, a permis deținerea acțiunilor în BEM ale companiilor Dmitrovskaya Energy Company LLC, TopEnergAudit LLC, Energoremservice LLC și Yurenergo UES CJSC prin actele administrative din 27 aprilie 2012.

În final, la un interval de doar o zi, au avut loc două Adunări Generale Extraordinare ale Acționarilor S.A. Banca de Economii. Adunările au avut loc în incinta Casei Sindicatelor din strada 31 August 1989, iar în fața clădirii respective erau parcate mai multe autoturisme cu numere de înmatriculare din Ucraina și mișunau băieți „bine făcuți”. Ministrul Finanțelor Veaceslav Negruța i-a solicitat lui Viorel Chetraru, Director al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției, suportul și prezența colaboratorilor CCCEC la ședința acestor adunări, la care a participat și Mihail Gofman. La fel, pentru monitorizarea desfășurării Adunărilor Extraordinare ale Acționarilor Băncii de Economii S.A. din 12 și 13 aprilie 2012, a fost solicitată prezența obligatorie a reprezentanților Ministerului Economiei, Ministerului Justiției, Băncii Naționale a Moldovei, Comisiei Naționale a Pieței Financiare. În una din pauzele Adunării, Victor Barbăneagră, viceministru al Finanțelor, a fost abordat de Victor Berlinschi, reprezentantul noilor acționari ai BEM, care a sugerat că e cazul să se găsească „limbă comună” cu domnia sa și cu ministrul Negruța. Ca reacție la răspunsul lui Victor Barbăneagră, precum că nu ei nu vor întreține nici o discuție cu cei care vor să acapareze banca, Berlinschi a remarcat că în acest caz va discuta direct cu Vlad Filat.

Remarcăm că în perioada martie-mai 2012 prim-ministru în cadrul Consiliului Național de Stabilitate Financiară încerca să consolideze toate instituțiile abilitate ale statului în vederea neadmiterii atacului raider și critica dur poziția dlui Dorin Drăgușan pentru faptul că cele patru companii rusești au fost admise în calitate de acționari BEM.

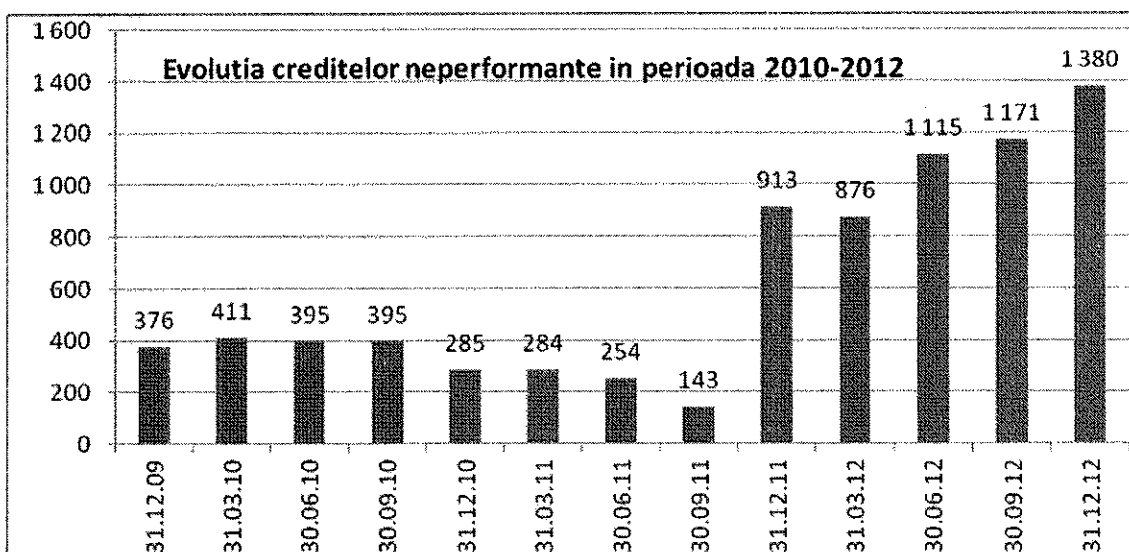
Mai mult ca atât, Vlad Filat la ședința CNSF din 7 mai 2012 a menționat că cineva vrea să periclitizeze procesul privatizării BEM, coordonat cu FMI și Banca Mondială și dorește preluarea controlului asupra Băncii cu majorarea ulterioară a capitalului social fără participarea statului. Însă, după luna mai 2012 Guvernul condus de Vlad Filat nu mai întreprinde măsuri de rezistență față de acest atac raider.

Ca urmare, decizia Adunării Generale convocate de Ministerul Finanțelor la 12 aprilie 2012 privind alegerea noului Consiliul BEM, ulterior a fost blocată în instanța de judecată. Toate acțiunile Ministerului Finanțelor privind anularea tranzacțiilor recente cu acțiunile BEM au fost tergiversate de instanțele de judecată. Drept urmare, ținându-se cont de riscurile legate de lipsa de funcționalitate a Consiliului Băncii de Economii, Ministerul Finanțelor, care rămăsese în acel moment singura redută în fața atacului raider, a acceptat noii acționari. La 8 iunie 2012 a avut loc următoarea Adunare Generală Extraordinară a Acționarilor BEM, la care a fost luată decizia de revocare a împuternicirilor Consiliului precedent și de realegere a unui nou Consiliu.

1.2 Activitatea BEM în perioada 2011-2012

Informația prezentată mai jos relevă clar faptul că până la 30 septembrie 2011 indicatorii care în principal reflectă calitatea portofoliului de credite nu au înregistrat tendințe de diminuare. Schimbarea esențială s-a produs după ce BNM prin decizia sa din 11 noiembrie 2011 a constatat existența relațiilor de afiliere dinte 2 grupuri de companii și a prescris reclasificarea creditelor acordate acestora. Conform regulilor de clasificare, întregului grup de persoane afiliate îi este atribuită cea mai joasă clasificare pe care o posedă măcar unul dintre debitorii din grup. Din totalul creditelor neperformante de 1,38 miliarde (conform situației din 31 decembrie 2012), 95% sau

1,31 miliarde au fost acordate până în luna noiembrie 2011, când BNM a făcut constatările în urma controlului efectuat în perioada august-septembrie 2011.

Modul în care a fost gestionată situația din BC InvestprivatBank S.A a prejudiciat Banca de Economii S.A.. Constatarea respectivă se conține și în **Hotărârea Curții de Conturi din 23 martie 2011**. Atât profitabilitatea, cât și capitalizarea Băncii de Economii au fost reduse din cauza implicării BEM în procesul de lichidare a BC InvestPrivatBank S.A.. Începând cu luna octombrie 2010 problema legată de BC InvestprivatBank S.A. s-a acutizat deoarece a început achitarea creditului în valoare de 590 mln lei, luat de la BNM pentru achitarea depozitelor de la BC InvestprivatBank S.A..

Creditul respectiv urma să fie achitat către BNM în tranșe trimestriale a câte 73,7 milioane lei din contul încasărilor primite de la vânzarea activelor BC Invesprivatbank S.A., deoarece procesul de realizare a activelor BC InvestprivatBank S.A. de către lichidatorul desemnat de către BNM se derula prea lent, la 1 octombrie 2010, BEM a fost impusă să achite din resursele proprii 8,8 mln lei din prima tranșă de 73,7 mln lei.

La 3 ianuarie 2011 banca a achitat către BNM din resursele proprii deja 65,5 mln lei din tranșa de 73,7 mln lei. De asemenea, la 30 decembrie 2010, BNM a impus reclasificarea datoriei BC InvestPrivatBank S.A. în categoria Substandart, fapt care a generat efectuarea provizioanelor suplimentare în mărime de 150 mln lei, suma respectivă fiind redusă din profitul băncii pentru anul 2010.

În perioada 2010-2011 BEM căuta soluții pentru intensificarea procesului de valorificare a activelor IPB oferind întreaga asistență posibilă lichidatorului, dar aceasta nu avea efectul scontat. În paralel, BNM insista pe preluarea de către BEM a activelor IPB, deși BEM se opunea acestei tranzacții din cauza unui eventual impact negativ: pe termen scurt din cauza provizioanelor majore iminente, iar pe termen lung din cauza probabilității pierderilor.

Temerile respective s-au confirmat pe deplin. Dacă Parlamentul Republicii Moldova nu ar fi adoptat la 30 septembrie 2011 Legea nr. 190 privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare prin care statul și parțial băncile comerciale au preluat datoria BC InvestPrivat Bank S.A., impactul negativ al datoriei BC InvestPrivatBank S.A. asupra Băncii de Economii ar fi constituit suma de minus 437 milioane lei.

În continuare s-a desfășurat un scenariu tendențios cu referință la starea financiară a Băncii de Economii S.A. și problemele apărute parcă ”din senin” la finele lunii ianuarie 2013, deși încă la începutul anului 2012 era cunoscut faptul că la 31 decembrie 2011 portofoliul creditelor neperformante de la această bancă era deja de 980 milioane lei. Printre altele, la data precedentă de raportare – 01 octombrie 2011, creditele neperformante constituiau doar 140 milioane lei, adică, la finele anului 2011, **creditele neperformante au crescut de 7 ori pe parcursul a doar unui trimestru!**

Evoluția este cel puțin ambiguă: ce s-a întâmplat totuși la Banca de Economii în ultimul trimestru al anului 2011 de a urmat o creștere atât de bruscă a creditelor neperformante? Singura explicație pertinentă este cea legată de intensificarea atacurilor raider pe filiera Băncii de Economii, atunci când „noii acționari” ai băncii (preluând ilegal acțiunile minoritarilor încă în luna iulie 2011) au început să promoveze alegerea unui nou consiliu al băncii. Motivul, care mai și distrăgea atenția de la modul ilicit prin care aceștia au devenit acționari, le era la îndemână: rezultatele constatate de BNM.

Apare întrebarea firească: cum au apărut sute de milioane de credite neperformante „peste noapte” la Banca de Economii și dacă acest lucru nu este o omisiune gravă din partea regulatorului care supune unui control foarte riguros băncile comerciale de cel puțin două ori pe an?

Afirmația precum că BNM are doar obligația de a sesiza organele de conducere ale băncii asupra problemelor depistate este îndoielnică odată ce chiar în art.1 din Legea Instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.95 este stipulat explicit că legea în cauză are ca obiect „neadmiterea riscului excesiv în sistemul financiar, promovarea unui sector financiar puternic și competitiv”, iar unica instituție investită cu drepturi exclusive de a acorda licențe băncilor este Banca Națională.

Banca Națională este abilitată să întreprindă măsurile necesare în multiple cazuri, iar Parlamentul a lăsat lista acestora deschisă, permițând autorității de supraveghere bancară să intervină la discreție și în modul în care îl consideră necesar, ceea ce intră în contradicție cu toate principiile generale de funcționare a organelor statului și chiar a fost discutată la Curtea Constituțională. Însă CC a considerat că regulatorul bancar trebuie să aibă libertatea de a acționa, având în vedere valorile importante pe care Banca Națională este obligată să le protejeze. În acest context se cere clarificat modul în care

au fost aplicate împuternicirile acordate prin lege în scopul protejării intereselor deponenților Băncii de Economii.

Deci, care au fost totuși pârghiile regulatorului care susține astăzi că a observat înaintea tuturor problemelor legate de acordarea creditelor? Înviniurile aduse Guvernului cu referință la admiterea managementului defectuos la BEM, sunt parțial pertinente, însă par a fi niște subterfugii pentru a distrage atenția publicului larg de la deficiențele în activitatea Băncii Naționale pe probema respectivă.

Deci, care au fost totuși pârghiile regulatorului care susține astăzi că a observat înaintea tuturor problemele legate de acordarea creditelor? Pe parcursul perioadei date Banca Națională a Moldovei nu a acționat în limitele oferite de legislația în vigoare. Au fost mai multe prevederi în legislație pe care BNM le-ar fi putut aplica, însă nu a făcut-o din motive neclare. Or, Legea prevede că Banca Națională este unicul organ cu competențe de evaluare a administratorilor băncilor și poate interveni ignorând intențiile și voința acționarilor care i-au desemnat, dacă consideră că un anumit administrator nu corespunde cerințelor de reputație, profesionalism, competență - cerințe, pe care tot Banca Națională le stabilește. În aceste scopuri, organul de supraveghere bancară deține un șir de instrumente (art.38 din Legea instituțiilor financiare), care pot fi aplicate administratorilor băncii în cazuri generale precum: încălcarea de către bancă a legislației în vigoare, încălcarea obligațiilor fiduciare, angajarea în operațiuni riscante sau dubioase ori care periclitează interesele deponenților, raportarea întârziată sau eronată, și altele de acest fel.

Banca Națională poate aplica sancțiuni cum ar fi: avertizare, amendă, retragerea confirmării administratorului, precum și altele mai dure, în consecutivitate dorită, fără a fi obligată de a respecta o anumită gradualitate. La individualizarea sancțiunilor se ține seama de gravitatea încălcărilor comise, de caracterul repetat, inclusiv pentru comiterea

încălcării pe parcursul a doi ani de la data constatării aceleiași categorii de încălcare, precum și de circumstanțele comiterii acestora.

Pe lângă toate acestea, Legea prevede ca în cazul contestării măsurilor și sancțiunilor impuse de Banca Națională, instanța de judecată nu se pronunță privind oportunitatea acestora, dar numai cu privire la legalitate. Un asemenea cadru legal generos nu doar permite aplicarea unor sancțiuni dure față de administratorii culpabili, ci chiar impune Banca Națională să o facă, pentru a nu admite ca activitatea riscantă sau ilegală a acestora să conducă la falimentul băncii și la contaminarea și preeclitarea întregului sistem bancar.

Reacția organului de supraveghere la ilegalitățile comise repetat, dacă presupunem că a fost totuși constatată existența acestora, este cel puțin dubioasă. Or, pe parcursul perioadei 2009–2012 regulatorul bancar a efectuat 5 controale la Banca de Economii S.A. și, constatând anumite nereguli, a aplicat de 5 ori aceeași sancțiune blândă Președintelui băncii – **avertismentul!** Și asta pentru încălcări grave și repetate admise de Președintele băncii.

Este suspect și procesul de desfășurare a controalelor la Banca de Economii. În momentul în care în cadrul controlului băncii sunt depistate încălcări, unele din ele destul de grave, organul de supraveghere bancară nu așteaptă jumătate de an pentru a aduce la cunoștință băncii aceste încălcări și pentru a întreprinde măsurile necesare de redresare a situației! Or, în cazul Băncii de Economii anume așa s-a și procedat: după controlul finalizat în ianuarie 2011, rezultatele acestuia i-au fost comunicate băncii abia în iunie, iar cele 5 luni de tăcere inadmisibilă a regulatorului, executivul a acordat noi credite și astfel banca își desfășura în continuare „activitatea” cu aprobarea tacită a Băncii Naționale. Abia în iunie 2011 Banca Națională a adoptat Hotărârea prin care a impus anumite măsuri Băncii de Economii și iarăși, doar a avertizat Președintele băncii.

Remarcăm că în perioada 2011-2012 Guvernul, la recomandarea FMI și Băncii Mondiale, a avut un plan strategic pentru privatizarea BEM. Acest subiect foarte des se discuta în cadrul Comitetului Național de Stabilitate Financiară și BNM aparent susținea aceasta idee.

Comisia nu a identificat nici un argument pentru a justifica faptul că BNM nu a intervenit la timp în 2011-2012 cu măsuri mai dure în activitatea BEM în vederea soluționării problemelor depistate, deși Banca Națională afirmă că a constatat prima neregulile în august-septembrie 2011 și, respectiv, necesitatea recalificării mai multor credite acordate de BEM în categoria neperformantă (ceea ce, de altfel, a contribuit la creșterea vertiginoasă a ponderii creditelor respective). Mai mult decât atât, Comisia consideră că Banca Națională a avut un rol special și important în crearea unei panici artificiale în jurul Băncii de Economii în contextul evenimentelor ulterioare din anii 2013-2014. Este relevant că în cadrul audierilor chiar și Veaceslav Platon și-a exprimat opinia, că la 01 ianuarie 2012 creditele de aproximativ un miliard de lei clasificate drept neperformante în realitate erau acoperite cu gajuri reale în valoare de circa 0,5 mld lei. La 20 decembrie 2011 în cadrul ședinței Comitetului Național de Stabilitate Financiară s-a constatat că Banca de Economii e lichidă și nu relevă prea mari riscuri. Totodată, este necesar de menționat că din iunie 2012 BEM practic a stopat procesul de creditare și conducerea băncii a pregătit un plan de capitalizare a entității.

Politica dubioasă a BNM în raport cu Banca de Economii a fost aplicată în paralel cu atacuri interminabile din partea acționarilor minoritari. În scurt timp după atacul raider, Veaceslav Platon controla prin diverse manipulări deja peste 39 % din acțiunile BEM.

Pe parcursul anului 2012 acționarii minoritari au întreprins mai multe acțiuni pentru a obține pachetul de control al BEM. În acest context este relevant demersul din iulie 2012 în instanțele de judecată împotriva Statului cu solicitarea încăsării unui „prejudiciu” în valoare de 1,2 miliarde lei în legătură cu Hotărârile Guvernului din 1998-1999, prin care statul și-a întors pachetul de control în Banca de Economii. Iar în august 2012 la Curtea Constituțională apare „din senin” sesizarea deputaților Reidman, Sîrbu și Vitiuc prin care aceștia puneau la îndoială dreptul Statului de a fi acționar majoritar la BEM.

În același timp, este important să atenționăm că în 2011 situația la BEM s-a înrăutățit în urma unor acțiuni suspecte precum retragerea masivă și bine dirijată a mai multor agenți economici din BEM, în special a întreprinderilor de stat cu rulaje mari de lichidități, în special în perioada mai-iunie și stoparea deservirii creditelor de către un șir de agenți economici – în perioada octombrie-decembrie.

Conform celor expuse mai sus, Comisia a ajuns la concluzia că în perioada 2011-2012 au demarat pregătirile unui atac regizat asupra Băncii de Economii din partea grupării Plahotniuc–Platon cu scopul de a asigura pachetul de control asupra BEM. În realizarea acestor planuri au fost implicați Banca Națională, judecători și Comisia Națională pentru Piața Financiară. Din a doua jumătate a anului 2012 acest proces a decurs pe fundalul poziției total inerte a Guvernului Republicii Moldova în frunte cu Vlad Filat, deși procesele-verbale ale Consiliului Național de Stabilitate Financiară din 2012 denotă faptul că dânsul cunoaștea planuri privind preluarea controlului asupra Băncii prin intermediul majorării capitalului social fără participarea statului.

1.3. Preluarea de către Ilan Șor a controlului asupra BC Unibank S.A (în continuare Unibank)

Conform raportului Kroll, din 2007 până în august 2012, Unibank se afla în proprietatea Vienna Capital Partners Unternehmensberatungs AG cu sediul în Austria. La 17 august 2012, toate acțiunile băncii au fost vândute și transferate către 21 acționari noi, fiecare cu o participație cuprinsă între 4,5% și 4,99%. Un acționar care deținea o participație de cel puțin 5% era clasificat drept acționar important, achiziția fiind condiționată de aprobarea formală a BNM. Prin urmare, acest proces, sub aspect schematic, a reprezentat un circuit.

Etapa de evaluare a identificat că acest grup de 21 de acționari aparent deținea acțiuni în calitate de nominalizați din numele unui beneficiar confidențial și că fluxul de fonduri pentru achiziționarea acțiunilor a parvenit dintr-un șir de conturi bancare letone, multe dintre ele ale UK Limited Partnership. La momentul respectiv nu erau disponibile suficiente informații pentru a urmări aceste fonduri. În fazele ulterioare de investigație Kroll a obținut declarații cu privire la conturile a numeroase companii aflate în relaționare deținute la două bănci Letone și a urmărit sursa fondurilor acționarilor în măsura posibilităților.

Kroll a extins analiza din etapa de evaluare și a identificat 3,1 milioane de dolari USD (în fonduri din conturile deținute la două bănci rusești în numele companiilor sau persoanelor fizice aflate în legătură cu Grupul Șor) și 11,3 milioane de dolari USD (din împrumuturile de la cele trei bănci) ca sursă inițială de fonduri pentru aceste achiziții de acțiuni. Adicional, Kroll a identificat 2,1 milioane dolari USD utilizate pentru finanțarea achiziției de acțiuni provenite de la companiile Grupului Șor cu conturi la alte bănci din Moldova. Ca și în cazul transferului și disipării fondurilor detaliate la alt punct din acest

raport, au fost folosite numeroase conturi intermediare pentru a fuziona și a stratifica fonduri, pentru a masca adevărata origine a fondurilor.

Detaliile privind achizițiile de acțiuni care au fost finanțate prin acest canal și fluxurile de fonduri aferente sunt prezentate în Raportul detaliat. Este un exemplu tipic, potrivit experților Kroll, de combinare de fonduri provenite de la companiile Grupului Șor la alte bănci din Moldova și companii ale Grupului Șor sau de la părți afiliate la bănci rusești înainte ca acestea să fie amestecate și transferate prin conturi multiple la bănci letone ca să ajungă în cele din urmă pe contul unui acționar de la Unibanc în preajma datei în care a devenit acționar al acestei bănci.

Din câte cunoaște Comisia, procurările respective au avut loc cu multiple încălcări, în urma cărora este pornit dosar penal de către Procuratura inclusiv împotriva unii deputați ai Parlamentului de legislatură actuală.

2. Anul 2013

2.1. Schimbarea acționarilor la BEM.

Comisia nu a reușit să elucideze plenar toate circumstanțele înstrăinării acțiunilor în BEM de către grupul lui Platon, precum și să identifice toți participanții la negocieri. Totuși, este evident că în perioada 07 noiembrie 2012-18 iunie 2013, cele 39, 1941 % din acțiunile BEM ce se aflau în posesia a 7 acționari, care de facto constituia cota de acțiuni controlate de Veaceslav Platon, au fost transmise prin diferite tranzacții următoarelor companii: Garant Grup SRL, Carmadean Development SRL, Wall Trend LTD, Tintel Project LTD, Klassika Asigurări SRL, Calteco Prim SRL și Vlados Grup SRL. În compania Sisteme Informaționale Integrate s-a schimbat asociatul, care

controla în totalitate această entitate.

De menționat, că mai multe persoane implicate în proces, evidențiază rolul important al lui Vladimir Plahotniuc în cadrul negocierilor pe acest subiect. Aliona Stashevskya – consilier al lui Veaceslav Platon, este sigură că acțiunile au fost procurate de către Vladimir Plahotniuc, menționând că inițial subiectul a fost abordat de Ilan Șor.

Acesta a anunțat că intenționează să procure aceste acțiuni în numele lui Vlad Filat, care nu poate discuta acest subiect personal în virtutea funcției de prim-ministru pe care o deține. În noiembrie-decembrie 2012 Șor a achitat primele tranșe, motivând echipei lui Platon că Filat momentan nu dispune de surse libere. Însă, în primăvara 2013, Aliona Stashevskya a aflat de la Veaceslav Platon, că Vladimir Plahotniuc nu este mulțumit de faptul că Vlad Filat va controla BEM și intenționează să intervină în această tranzacție. Conform spuselor Alionei Stashevskaya, după mai multe întâlniri în oficiul B.C. Victoriabank S.A. s-a decis returnul tranzacției și achiziționarea acestor companii de către Vladimir Plahotniuc.

Rezumând versiunea lui Veaceslav Platon, menționăm că acesta pune accent pe faptul că în procesul negocierilor cu Șor a intervenit Plahotniuc, care a insistat că cele 28,54 % din acțiuni să fie vândute în decembrie 2011 companiilor lui Platon la preț redus și că e cazul să fie achitat prețul real al acestora. Din cuvintele lui Platon reiese cu după multiple negocieri și presiuni el a acceptat tranzacția. Astfel Șor ar fi achitat 30 mln dolari pentru 39,1941% de acțiuni BEM, 20 mln dolari dintre care au ajuns pe conturile companiilor lui Plahotniuc. Totuși, nici Aliona Stashevskya și nici Veaceslav Platon nu au prezentat probe scrise în susținerea acestor afirmații. Totodată, menționăm că anume în perioada iunie - decembrie 2013 consilierul ministrului Economiei a fost Serghei Iaralov, iar Comisia deține dovezi concludente precum că toate operațiunile privind preluarea controlului de către grupul Șor asupra BEM au fost coordonate cu

acesta, dînsul fiind la curent cu toate acțiunile.

2.2 Preluarea controlului de către Ilan Șor asupra BC Banca Socială S.A. (în continuare Banca Socială)

În luna mai 2013, prin intermediul unui grup de persoane fizice, rezidente ale Ucrainei, pachetul majoritar al Băncii Sociale deținut de către companiile gestionate de către foști conducători ai Băncii Sociale a fost preluat. Mijloacele bănești provineau din 2 surse:

1. credite bancare eliberate de Banca Socială și transferate în conturile ABLV Bank (Letonia) companiilor offshore din grupul Șor;
2. transferuri din conturile companiilor offshore din grupul Platon, ulterior rambursate cu mijloacele financiare de la BEM și Unibank.

Ca urmare a vânzării a peste 50% din capitalul acționar al băncii în perioada mai - iunie 2013, acționariatul Băncii Sociale s-a schimbat semnificativ fără ca vre-un acționar să dețină peste 5%. Acești noi acționari constau din companii moldovenești, și persoane fizice printre care moldoveni, ruși și ucraineni, aflîndu-se în legături stabile între ei.

2.3 Atacul mediatico-financiar.

Începînd cu ianuarie 2013 a fost pornit un atac mediatic împotriva Băncii de Economii S.A. cu implicarea unor experți și politicieni. În mai multe surse mass-media au apărut comentarii isterice privind starea deplorabilă financiară a BEM-lui. Mai mulți deponenți au început să-și retragă depozitele. Din cauza panicii create și isterizării

subiectului BEM în perioada ianuarie-februarie 2013 din bancă au fost retrase depozite în valoare de circa 900 mln lei. Menționăm că acest lucru se producea concomitent cu schimbarea acționarilor Băncii.

Totodată, de la 01 ianuarie 2013, BNM introduce norme care prevăd un capital minim normativ impus băncilor comerciale de cel puțin 13 mln euro (în Uniunea Europeană CMN pentru obținerea unei licențe de activitate în domeniul bancar este de doar 5 milioane euro, iar în Moldova până la majorarea din 01 ianuarie 2013 CMN era deja de circa 9 milioane euro). Remarcabil este faptul că această majorare nu afecta nici o bancă cu excepția BEM.

La propunerea Ministerului Finanțelor, la 07 martie 2013 Guvernul aprobă câteva modificări la Legea Bugetului care prevăd capitalizarea BEM cu 200 mln lei (cu ideea că cu încă 155 mln lei vor veni acționari minoritari), însă această decizie a fost blocată în Parlament de Comisia Economie, Buget și Finanțe. De fapt, chestiunea nu a fost inclusă în ordinea de zi niciodată. Pentru capitalizarea Băncii din contul banilor bugetari, eficientizarea managementului BEM și privatizarea ulterioară pledau reprezentanții Fondului Monetar Internațional și ai Băncii Mondiale.

La 25 martie 2013 are loc Adunarea Generală Extraordinară a Acționarilor Băncii de Economii, la care s-a încercat soluționarea majorării capitalului social al Băncii, însă acționarii minoritari au blocat această decizie de capitalizare a BEM-lui cu 355 mln lei.

2.4.Comisia Parlamentară de anchetă (Comisia Reidman).

La 22 februarie 2013 prin Hotărârea Parlamentului nr. 16 a fost creată Comisia de anchetă pentru examinarea modului de administrare a pachetului de acțiuni al statului deținut la Banca de Economii și a situației din domeniul financiar-bancar al Republicii

Moldova, prezidată de deputatul Oleg Reidman.

Adnotăm că pe parcursul activității de circa 4 luni, această Comisie nu a examinat deloc situația din domeniul financiar-bancar al Republicii Moldova și nu s-a pronunțat în Raportul ei referitor la activitatea BEM în anul 2012.

La 21 iunie 2013 Parlamentul Republicii Moldova ia act de Raportul final al Comisiei de anchetă, fără să-l aprobe. Acest document conține analiza corectitudinii managementului BEM în perioada 2010-2012 și multiple recomandări privind îmbunătățirea administrării Băncii, precum și alte recomandări ce țin de modificarea legislației privind evaluarea gajului. În final, autorii Raportului menționează că au fost discutate 3 variante „teoretic posibile” de depășire a situației insuficienței capitalului Băncii de Economii, una dintre care prevedea cedarea de către stat a pachetului de control asupra Băncii, celelalte două variante fiind absolut nerealizabile. Subiectul capitalizării BEM nu a fost menționat în acest document, chiar dacă peste doi ani, în cadrul dezbaterilor altei Comisiei de anchetă, președintele Comisiei Oleg Reidman și-a exprimat opinia că în 2013 pentru destinderea crizei ar fi fost suficientă alocarea din buget a 200 mln lei. Oricum, niciuna din cele trei variante nu a fost inclusă în Hotărârea Parlamentului nr. 152 din 21 iunie 2013 cu titlu de măsuri obligatorii pentru Guvern. Iar Raportul propriu zis a fost remis Guvernului și Băncii Naționale fără a se fi indicat scopul exact al expedierii.

2.5.Cedarea pachetului de control din partea statului.

Nu am găsit nicio decizie oficială a Guvernului privind cedarea pachetului de control la BEM. După audierile funcționarilor guvernamentali abilitați, Comisia a conchis că a avut loc o ședința de lucru cu participarea prim-ministrului Iurie Leancă și a lui Valeriu Lazăr, ministru al economiei, la care a fost decis neoficial ca Guvernul să cedeze pachetul de control indicat în raportul Comisiei Reidman.

Această decizie nu a fost consultată pe larg cu societatea civilă și mediul de experți. Nu a fost solicitată opinia FMI și BM. A fost ignorată poziția Ministerului Finanțelor, care era categoric împotriva acestui scenariu. De fapt, a fost selectată varianta plasării unei emisiunii suplimentare a acțiunilor fără participarea statului, ceea ce de fapt înseamna transmiterea gratuită a bunurilor statului. Relatăm că în conformitate cu art. 14 din Legea privind administrarea și deetimizarea proprietății publice transmiterea cu titlu gratuit a bunurilor proprietate publică se efectuează în cazul:

- trecerii acestor bunuri dintr-un domeniu al proprietății publice în altul, în condițiile legislației privind proprietatea publică;
- trecerii întreprinderilor de stat/municipale, subdiviziunilor acestora, bunurilor distinct proprietate a statului în proprietatea unității administrativ-teritoriale și invers;
- trecerii întreprinderilor de stat/municipale, subdiviziunilor acestora, bunurilor distinct proprietate a statului sau a unității administrativ-teritoriale din subordinea unei autorități publice în subordinea altei autorități publice;
- în alte cazuri expres prevăzute de legislație.

Drept paravan pentru realizarea acestei scheme obscure a fost aleasă Comisia pentru desfășurarea concursurilor comerciale și investiționale de privatizare a proprietății publice, în care au fost incluși demnitarii de rangul doi și anume:

1. Dumitru Godoroja – viceministru al Economiei, președinte al Comisiei;
2. Angela Susanu – director-adjunct al Agenției Proprietății Publice;
3. Eduard Banariuc – secretar general adjunct al Guvernului;
4. Victor Barbăneagră – viceministru al Finanțelor;
5. Vladimir Grosu – viceministru al Justiției;
6. Viorel Guțu – viceministru al Agriculturii și Industriei Alimentare.
7. Vitalie Tarlev – viceministru al Tehnologiei Informației și Comunicațiilor;

8. Anatolie Zolotcov – viceministru al Dezvoltării Regionale și Construcțiilor;
9. Vladimir Cebotari – viceministru al Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor;
10. Lazăr Chirică – viceministru al Mediului;
11. Igor Grosu – viceministru al Educației;
12. Octavian Grama – viceministru al Sănătății;
13. Sergiu Sainciuc – viceministru al Muncii, Protecției sociale și Familiei;
14. Ștefan Crigan – director general adjunct al Agenției Relații Funciare și Cadastru;
15. Ion Platon – director general adjunct al Agenției Moldsilva;
16. Adrian Cucer – director general adjunct al Agenției Turismului;
17. Dorina Cebotorean – șef al Direcției Privatizare, Agenția Proprietății Publice, secretar al Comisiei fără drept de vot.

Reținem că Comisia respectivă a fost creată încă pe data de 30.07.2008 ca Anexă la Hotărârea Guvernului nr. 919 cu privire la organizarea și desfășurarea concursurilor comerciale și investiționale de privatizare a proprietății publice și actualizată prin Hotărârea Guvernului nr. 424 din 27.06.2013.

Actualizarea componenței a avut loc după ce Guvernul RM aprobă în grabă, la 21 iunie 2013 Hotărârea nr. 414 pentru aprobarea Regulamentului privind atragerea investițiilor în societățile comerciale cu capital public sau public-privat – eveniment se produs în aceeași zi cu dezbaterile în Parlament pe marginea Raportului Comisiei Reidman. Pct. 8 din prezenta Hotărâre delegă atribuții Comisiei respective pentru selectarea investitorilor privați și organizarea concursurilor.

Important să reținem că Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 919 din 30.08.2008 prevede că pe de o parte reprezentanții autorităților centrale de specialitate sunt obligați să participe la lucrările Comisiei în cazurile de privatizare a obiectelor aflate în administrarea lor. Pe de altă parte, același Regulament indică că ședințele Comisiei sunt deliberative, dacă la ele participă cel puțin 2/3 din membrii

desemnați. Aceeași normă se conține și în Regulamentului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 414 din 21 iunie 2013.

Remarcăm că la nici o ședință a Comisiei de concurs în luna iulie, la care au fost luate decizii privind soluționarea problemei Băncii de Economii, nu au asistat 2/3 din membrii desemnați.

Însă, anume această entitate cu statut neclar, având concursul Băncii Naționale din Moldova, a asigurat în foarte scurt timp la nivel decizional cedarea de către stat a pachetului de control în urma unei emisii suplimentare a acțiunilor în Banca de Economii, la care au subscris doar acționarii minoritari.

Mai mulți membri ai acestei Comisii au fost audiați în cadrul Comisiei de anchetă actuale. Toți membrii Comisiei la care facem referință mai sus, și-au motivat decizia prin faptul că dâșii s-au condus de raportul Comisiei Reidman, chiar dacă juridic din acest Raport nu derivă nici o obligațiune juridică pentru Guvern. Unii din cei audiați au subliniat, că acest subiect a fost discutat în cadrul unei ședințe de lucru cu prim-ministru Iurie Leancă, iar conducerea executivului le-a sugerat membrilor Comisiei să se conducă de Raportul Reidman. Din declarațiile lui Victor Babăneagră, ex-vice-ministru al finanțelor, care s-a opus acestei decizii, la un moment dat în dezbateri s-a implicat liderul PLDM Vlad Filat, care îl convingea că altă soluție decât cedarea pachetului de control nu există.

Tot la 21 iunie 2013 apare Raportul misiunii echipei Băncii Mondiale pentru sectorul financiar, care recomandă: „autoritățile ar trebui... să ajungă de urgență la un consens politic pentru recapitalizarea condusă de stat a BEM”.

La 25 iunie 2013, la încheierea vizitei în Republica Moldova, a fost emisă Declarația FMI: „Pentru reabilitarea BEM, se impune o recapitalizare substanțială a băncii, urmată de măsuri de consolidare a managementului acestei instituții, cu privatizarea ulterioară în cadrul unui proces deschis și transparent”.

În perioada 21 iunie - 02 iulie 2013 a fost declanșată o campanie concertată de mediatizare a opțiunii impuse de comisia Reidman, sugerându-se soluția „corectă” la care ar trebui să recurgă Guvernul. Iar pe 28 iunie 2013, imediat după publicarea Raportului Comisiei Reidman, acționarii minoritari prezintă „oferta”, datată cu 27 iunie 2013, pentru expulzarea statului din cadrul acționarilor majoritari ai BEM prin emisiunea suplimentară fără participarea statului. Acest lucru se produce doar la trei luni după ce aceiași acționari au blocat încercarea capitalizării Băncii în măsură proporțională din partea tuturor acționarilor. Este vorba de companiile Sisteme Informaționale Integrate SRL, Garant Grup SRL, Carmondean Development LTD, Wall Trend LTD, Tintel Project LTD, Klassika Asigurări SRL, Calteco Prim SRL și Vlados Grup SRL.

Pe 27 iunie 2013, ministrul Economiei Valeriu Lazăr emite o scrisoare, în care menționează că consideră oportun majorarea capitalului social al Băncii de Economii.

La 02 iulie 2013 ministrul Finanțelor expediază o scrisoare secretă în adresa Guvernului cu solicitarea de a convoca de urgență CNSF, la care să fie luate deciziile necesare pentru asigurarea unei recapitalizări conduse de către stat la BEM. Nu a urmat nicio reacție.

Toată luna iulie 2013 Comisia de concurs a activat intens, fiind asistată plenar de Banca Națională și conducerea BEM, care susțin, cel puțin oficial, ideea emisiunii suplimentare fără participarea statului. În grabă s-a făcut un studiu de fezabilitate, care trebuia să confirme necesitatea cedării pachetului de control din partea statului.

La 12 iulie 2013 are loc Adunarea generală extraordinară a BEM, după lucrările căreia statul rămâne doar cu 2 din 5 reprezentanți în Consiliu, încă fiind majoritar cu 56,1 %. Victor Bodi, care propunea anterior un plan de capitalizare a Băncii de Economii din bani bugetari cu folosirea dividendelor de la Banca Națională, a fost demis și substituit cu Mihai Hâncu, care nu reprezenta statul.

La 15 iulie 2013 Agenția Proprietăților Publice din subordinea Ministerului Economiei își exprimă acordul privind majorarea capitalului social al BEM printr-o emisiune suplimentară închisă de acțiuni contra mijloacelor bănești, cu păstrarea obligatorie în proprietatea Statului a pachetului de acțiuni de blocaj (cel puțin 33,3(3)%+1 acțiune), în conformitate cu hotărârea Comisiei de concurs. În aceeași zi Consiliul de Administrare al BEM ia decizia de a convoca la 02 august Adunarea Generală Extraordinară prin corespondență pe subiectul „cu privire la majorarea capitalului social al BEM prin efectuarea emisiunii suplimentare închise de acțiuni”.

La 29 iulie 2013 CNA prezintă prim-ministrului, Președintelui și Procurorului General o notă informativă, în care face referință la date operative care demonstrează că achitarea emisiunii, alocarea creditului subordonat și procurarea creditelor neperformante la BEM din partea acționarilor minoritari vor avea loc din mijloacele proprii ale Băncii de Economii, eliberate anterior prin credite fictive și nu vor conduce în final la dezvoltarea băncii, ci urmăresc scopul de a scoate activele din BEM. O notă cu conținut similar a fost expediată de către SIS în adresa Președintelui Parlamentului pe data de 08 august 2013.

La 30 iulie 2013 Ministerul Finanțelor trimite Comisiei de concurs scrisoarea, în care este arătată poziția vis-a-vis de tentativa de scoatere a Statului din rolul de acționar majoritar la BEM. Se solicită o decizie a Guvernului în acest sens.

La 01 august 2013 un grup minoritar de acționari semnează cu reprezentanții statului un fel de acord prin care își asumă să capitalizeze BEM după emisiunea specială prin atragerea unui credit subordonat și procurarea creditelor neperformante în sumă totală de 900 milioane lei. Printre semnatari sunt cel puțin 3 firme offshore.

La 02 august 2013 Adunarea Generală Extraordinară decide asupra majorării capitalului BEM fără participarea Statului, adică Statul pierde de jure, cu votul reprezentanților Statului, pachetul majoritar în favoarea unui grup minoritar de

acționari.

Pe 29 august 2013 este ziua limită pentru subscrierea la acțiunile emise. Statul nu participă la subscriere, iar alți minoritari sunt lipsiți de posibilitatea de a subscrie.

Subscriu doar „minoritarii” – semnatari ai așa-numitului Acord din 01 august 2013. Remarcăm că potrivit informației operative a CNA și SIS, expuse în mai multe note informative pe parcursul anului 2013, o bună parte din mijloacele financiare investite în Banca de Economii întru executarea Acordului din 01 august 2013 au fost mijloace proprii ale băncii, eliberate prin credite fictive. Iar investigația Procuraturii Generale induce suspiciuni rezonabile că toată suma destinată emisiunii suplimentare, acordării creditului subordonat și procurarea creditelor neperformante, care constituie 50 milioane dolari SUA, provine din plasamentele interbancare efectuate de către BEM în contul corespondent al Gazprombank din Federația Rusă.

În contextul celor relatate mai sus, Comisia de Anchetă consideră că acțiunile/inacțiunile mai multor persoane de demnitate publică în anul 2013, inclusiv a fostului prim-ministru Iurie Leancă și ministru al economiei Valeriu Lazăr au avut repercusiuni grave și pot fi calificate ca abuz și neglijența în serviciu.

2.6. Situația financiară la cele trei bănci în 2013.

La 12 martie 2013 Banca de Economii semnează un contract cu societatea Roseau Alliance LLP, cu reședința în Marea Britanie, înregistrată la 16.03.2012 și lichidată la 15.12.2015, privind procurarea portofoliului de credite problematice de la BEM în valoarea de 1,34 miliarde lei. Conform informației de la SIS, această companie a fost gestionată de Ilan Șor. Remarcăm faptul că în cadrul identificării soluțiilor pentru Banca de Economii tranzacția menționată nu a fost luată în calcul, deși în cadrul discuțiilor la Comisia de concurs referitoare la eventuala pierdere a pachetului de control din partea

statului Banca Națională și conducerea BEM au indicat cifra de un miliard de lei ca sumă necesară pentru capitalizarea Băncii.

Apare suspiciunea mai mult decât rezonabilă referitoare la acest contract. De ce era nevoie de emisiunea suplimentară și înțelegerea cu acționarii minoritari asupra creditului subordonat și procurarea creditelor neperformante după preluarea pachetului de control, dacă aceasta soluție a fost deja identificată în februarie 2013? Oare se știa din start că acest acord cu Roseau Alliance LLP este unul fictiv?

Investigațiile efectuate de Procuratură au constatat că acest contract cu Rosseau Alliance LLP a fost executat prin schema „carusel”, iar mijloacele bănești utilizate la cesionarea creditelor neperformante proveneau din 2 surse:

1. credite bancare ilegale eliberate de BEM și transferate în contul din ABLV Bank (Letonia) a companiilor offshore din grupul Șor;
2. transferuri din conturile companiilor offshore din grupul Platon, ulterior rambursate cu mijloacele financiare de la Banca de Economii și Unibank.

Mai mult ca atât, către Banca de Economii au fost transferate doar cele 10% din suma creanțelor procurate.

Menționăm că noiembrie 2014 acest contract cu Rosseau Alliance LLP a fost reziliat de către BEM, dar după ce a apărut încă o datorie artificială a băncii.

La 11 decembrie 2013 CNA a prezentat prim-ministrului Iurie Leancă un raport detaliat privind situația operativă în sistemul bancar pentru anul 2013. Conform situației la 01 noiembrie 2013, grupul concentrat al omului de afaceri Ilan Șor, 140 de societăți deschise pe persoane afiliate sau fotbaliști CF Milsami” a primit credite în sumă totală exorbitantă de 3,0 miliarde lei, tipul de asigurare fiind calificat ca suspect (drepturi de fidejusiune, cesionare, instrumente de datorie, acțiunile altor bănci, depozite bancare etc.). Conform informației din raportul Kroll această cifră era, de facto, și mai mare: 373 milioane dolari USD. La eliberarea creditelor menționate mai sus (și nu numai a

acestora) au fost identificate un șir de încălcări și raportări eronate contrar Reglementărilor B.N.M., fapt ce a condus la raportarea incorectă a capitalului normativ total și identificarea persoanelor afiliate băncilor.

În mod separat, urmare a tipurilor de gaj, s-a constatat, că la Unibank cota creditelor fără asigurare sau asigurate doar cu fidejusiune sau cesiune era extrem de alarmantă și constituia 43% din portofoliul integral de credite acordate de către bancă. Valoarea monetară a cotei respective, raportată la întreg sistem bancar autohton, constituia 13% pe sistem.

La fel Unibank nu dispunea de lichiditate (10 la sută), fapt ce supunea instituția respectivă unui risc sporit de falimentare. De menționat, că media suficienței capitalului ponderat la risc pe sistemul bancar se menține la un nivel înalt în mărime de 23 %, norma fiind pînă 16%.

Oficial Banca de Economii a obținut un profit de 17,9 mln. lei, însă acesta este trucat prin plasamentele interbancare, ajustarea indicatorilor care acționează în grup, transmiterea portofoliului de credite nefavorabil companiei Roseau Alliance LLP (fondată la 16 martie 2012), a cărei valoare se estimează la 1,0 miliarde lei. La fel, în bilanțul BEM se specifică, că banca dispune de 4,7 miliarde lei în numerar sau echivalente în numerar, fapt ce trezește suspiciuni privind existența acestora.

S-a remarcat faptul, că creditele interbancare nete curente pînă la o lună ocupă la Unibank și Banca de Economii cea mai mare pondere din activele lichide, care la 01 noiembrie 2013 a constituit corespunzător 73,8% și 70,2%. Straniu este faptul, că Unibank atrăgea împrumuturi pe termen mai mare de 30 zile și plasa resursele atrase la termen mai mic de 30 zile. Unibank avea o politică investițională riscantă, care putea să afecteze stabilitatea la Banca Socială dar și la Banca de Economii, care la rîndul lor produceau efecte asupra situației financiare a întregului sector bancar autohton.

În scopul supravegherii prudențiale și atenuării impactului negativ asupra

segmentului bancar al unei eventuale situații de criză, la 01 noiembrie 2013 a fost efectuată „testarea la stres” a fiecărei bănci, grupe de bănci și a sistemului bancar integral. Poziția oficială a BNM indica, că conform evaluărilor efectuate prin intermediul „testării la stres”, în general, sistemul bancar are capacitatea de a absorbi efectele negative ale șocurilor considerate drept scenarii de criză.

În opinia CNA, însă, realitatea era cu totul alta. Mai multe bănci nu au putut reacționa elementar la diverse influențe din cauza lipsei mijloacelor financiare și au fost foarte sensibile la efectuarea următoarelor scenarii de stres:

1. riscul de credit direct;
2. riscul de credit indirect indus de riscul ratei de schimb valutar;
3. riscul combinat de credit, al ratei de schimb valutar și al ratei dobânzii;
4. riscul de lichiditate;
5. riscul de credit cu privire la creditele acordate pentru imobil, construcție și dezvoltare și creditele de consum și în condițiile diminuării veniturilor din transferurile remitențelor.

Astfel, drept concluzii și măsuri de remediere au fost propuse:

1. Inițierea unui audit extern la Banca de Economii cu asigurarea accesului și prezentarea informației veridice pentru stabilirea stării reale de lucruri la această bancă.

2. Evaluarea reală a întregului sistem bancar și a fiecărei bănci în parte de către organul abilitat cu reglementarea activității bancare (Banca Națională a Moldovei) cu dezbănuirea tuturor neconcordanțelor, încălcărilor și înaintarea propunerilor concrete de remediere a situației.

3. Inițierea investigațiilor la Banca de Economii, Unibank, Banca Socială și Alef-Bank din Federația Rusă în vederea stabilirii circuitului real al mijloacelor financiare utilizate prin conturile acestora de tip NOSTRO, LORO, alte conturi de regularizare ale băncilor în corelație cu cele corespondente, etc., precum și stabilirea provenienței

acestora pentru a exclude implicarea sistemului financiar-bancar autohton în scheme dubioase.

4. Acordarea asistenței BNM, ca organ de supraveghere, în elucidarea unor aspecte ce țin de activitatea în sectorul bancar și bănci.

La toate cele trei bănci situația a fost recunoscută drept extrem de vulnerabilă: acordarea mai multor credite dubioase, încălcări multiple ale normelor prudențiale ale BNM, retragerea masivă a depozitelor persoanelor fizice și amplasarea acestora în băncile de peste hotare. Cu referire la Banca de Economii, a fost specificat că concluziile auditului internațional și independent Grant Thornton Audit sunt perfect valabile: indicatorii rapoartelor și bilanțului la Banca de Economii nu reflectă situația financiară reală a băncii.

3. Anul 2014

3.1. Situația financiară la cele trei bănci în perioada ianuarie-octombrie 2014.

În această perioadă situația la BEM, Unibank și Banca Socială se agravează semnificativ. Conform estimărilor raportului Kroll, în primele 10 luni, valoarea totală a împrumuturilor noi acordate companiilor grupului Șor a constituit 504 mln de dolari.

Analiza celor de la Kroll a evidențiat faptul că un număr mare de documente cu referire la acordarea împrumuturilor de către cele trei bănci din Moldova a dispărut în circumstanțe dubioase, cu puțin înainte ca băncile să fie plasate sub administrare specială la 28 noiembrie 2014. O camionetă exploatată de o companie afiliată Grupului Șor, care transporta fișierele BEM la arhivă, a fost, potrivit personalului BEM, furată și ulterior incendiată.

Prelucrarea și analiza datelor electronice a demonstrat că unele persoane din cadrul celor trei bănci au încercat să șteargă fișierele electronice legate de acordarea împrumuturilor și alte informații interne sau că această documentație nu a fost păstrată pe calculatoarele locale. Cu toate acestea, cu ajutorul analizei criminalistice, Kroll a reușit să identifice fragmente din documentația relevantă care s-au păstrat pe calculatoare și în poșta electronică. Acest efort, împreună cu interviurile efectuate la fața locului, a contribuit la înțelegerea proceselor și metodelor care stăteau la baza acordării împrumuturilor și ne-a permis să determinăm în ce măsură managementul băncilor era conștient sau a fost implicat în creșterea semnificativă a volumului de credite acordate în această perioadă.

După cum se menționează în raportul Kroll, angajații intervievați au declarat că ei credeau că își îndeplineau sarcinile conform cerințelor, deși au atras atenția asupra riscurilor aferente în observațiile lor prezentate Consiliului BEM. Documentația electronică examinată a demonstrat că membrii departamentului de creditare au intensificat semnalarea riscurilor semnificative asociate conducerii de vârf a băncii.

Se poate presupune că conducerea superioară și Consiliul de administrație a ignorat în mod repetat astfel de avertismente și chiar a continuat să acorde împrumuturi. La o examinare a documentației electronice obținute de la cele trei bănci s-a depistat că pe parcursul anului 2014 angajații implicați în procesul de emitere a creditelor, în special departamentele de creditare, la BEM și Banca Socială comunicau prin e-mail cu reprezentanții cererilor de credit, adresa de poștă electronică a căroră conținea extensia "@Sorholding.com". În ciuda acestui fapt, angajații BEM au declarat, că nu bănuiau că aceste companii erau deținute în mod legal de domnul Șor, precum nu era evident nici că acești reprezentanți erau, de asemenea, proprietarii companiilor ce solicitau împrumuturi.

Viorel Bârcă, Directorul executiv interimar al BEM în perioada respectivă, a

subliniat la audieri că din iulie 2014 a refuzat să semneze orice document pentru creditare. La acest refuz Ilan Șor a reacționat calm și doar a solicitat ca toate documentele pentru creditare să parvină la el urgent după procedura simplificată. De aici încolo toate documentele pentru acordarea împrumuturilor au fost semnate de trei membri ai Consiliului BEM din cei cinci desemnați: Ilan Șor, Ivan Ursu și Stanislav Budza.

Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor al CNA a efectuat, în limitele competenței deținute și prin prisma Legii 190-XVI din 26.07.2007 „Cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului”, analiza expunerilor interbancare mai mari de 30 mln lei la 31 iulie 2014, precum și a altor activități financiar-bancare purtând un risc înalt de suspiciune în spălarea banilor desfășurate de SA “Banca de Economii”, BC “Unibank” SA și BC “Banca Socială” SA. Această analiză detaliată a fost prezentată pe data de 28 august 2014 prim-ministrului Iurie Leancă.

Organul abilitat a constatat că conform informațiilor Băncii Naționale la data de 31 iulie 2014, suma totală a expunerilor cu risc efectuate de către Banca de Economii, Unibank și Banca Socială a constituit 4073,5 mln lei, care reprezentau mijloace financiare neacoperite sau diferența dintre plasamentele brute (7573 mln lei) și nete (3499,5 mln lei) în instituțiile financiare din Federația Rusă.

Conform datelor BNM privind expunerile interbancare la situația din 31 iulie 2014, plasările efectuate de bănci variaua între 14-60 zile. La fel flotantă era și rata dobânzii, oscilând între 0 și 4-5 %.

Contrar acestui fapt, Banca de Economii, Unibank și Banca Socială, atrăgeau depozite de la persoane fizice cu rata dobânzii ce varia între 7-8 %, cu plasarea ulterioară a acestor mijloace financiare în băncile rusești cu rating scăzut (Metrobank, Alef-Bank, Interprombank) cu o rată de 0-4-5 %, estimând pierderi premeditate. Era

evident că cele trei bănci efectuează tranzacții lipsite de sens economic și acționează concertat în vederea falimentării entităților, supunând riscului întregul sistem financiar-bancar. Însă Banca Națională, în pofida atribuțiilor, nu a încercat să intervină în acest proces.

Din audierile fostului ministru al Finanțelor, a dlui Anatol Arapu, Comisia a realizat că în acea perioadă FMI și Banca Mondială de nenumărate ori propunea Băncii Naționale să introducă administrarea specială în cele trei bănci, însă propunerile respective au fost ignorate.

Depozitele atrase de la populație și instituțiile financiare din Federația Rusă au generat acordarea creditelor societăților comerciale administrate de persoane interpose, care parțial transferau aceste sume în offshoruri în baza unor contracte fictive, cu scop de ridicare ulterioară a numerarului. Conform estimărilor agenției Kroll este vorba despre un grup mare de companii moldovenești, care acționau în mod concertat și au fost legate de Ilan Șor. Acest grup a fost format din cel puțin 77 de societăți, care dețineau conturi la cele trei bănci din Moldova. În afară de acest grup, printre companiile creditate prin această schemă se regăsesc și câteva întreprinderi administrate de fostul prim-ministru Vlad Filat.

3.2. Garanțiile de stat

Degradarea situației în sectorul financiar-bancar se producea în anul 2014 pe fundalul informării exhaustive de către CNA și SIS a conducerii țării despre agravarea semnificativă a problemelor sectorului, neimplicării Băncii Naționale și pasivității Guvernului. Prim-ministrul Iurie Leancă a convocat pe parcursul anului 2014 peste 20 de ședințe ale Consiliului Național de Stabilitate Financiară, în cadrul cărora s-au făcut doar constatări sterile ale situației. Toate deciziile CNSF se rezumau la solicitarea de la Banca Națională și diferite ministere să inițieze modificări în legislație pentru a nu

admite probleme pe viitor, pe când simultan era în plină desfășurare un proces evident de devalizare a sistemului financiar-bancar.

La fel, nu s-au implicat nici organele de drept abilitate. Chiar după ce a făcut o analiză pertinentă a situației, în nota informativă din 28 august 2014 CNA propune să impună cele trei bănci să întoarcă plasamentele din instituțiile financiare din Federația Rusă și elaborarea unui plan de intervenție urgentă din partea autorităților statului pentru atenuarea impactului unei crize pe piața financiară. Toate instituțiile statului în perioada 2013-2014 au ales să stea în expectativă și au așteptat docil distrugerea celor trei bănci.

La 25 septembrie 2014 Guvernul Leancă, prin angajarea răspunderii politice, modifică Legea cu privire la Banca Națională, Legea instituțiilor financiare, Legea cu privire la datoria publică, garanțiile de stat și recreditarea de stat. Rectificările respective i-au oferit Guvernului dreptul să emită fără aprobarea de către Parlament, în situații de criză financiară sistemică sau de pericol al apariției acesteia, valori mobiliare de stat pentru capitalizarea băncilor, precum și valori mobiliare de stat sau garanții de stat pentru garantarea creditelor de urgență acordate băncilor de Banca Națională a Moldovei. Proiectul a fost însoțit de o notă informativă foarte succintă fără explicația conținutului problemei.

La începutul lunii noiembrie 2014 la Reședința de stat a avut loc o ședință într-un cerc restrâns de persoane (Nicolae Timofti, Iurie Leancă, Igor Corman, Vlad Plahotniuc, Vlad Filat, Dorin Drăguțan și Ion Păduraru). Din informația celor audiați, Vlad Plahotniuc a fost promotorul acordării cât mai rapide a garanțiilor de stat pentru alocarea de către Banca Națională a creditului de urgență celor trei bănci.

La ședința secretă din 7 noiembrie 2014 Consiliul Național de Stabilitate Financiară constată pericolul apariției unei crize financiare sistemice și propune Guvernului acordarea unei garanții de stat de până la 9,5 mlrd lei. Atenționăm că CNSF este un

organ consultativ, care nu are nici o atribuție în privința constatării crizei financiare sau a pericolului apariției acesteea. Potrivit informației prezentate de BNM, cele trei bănci practic nu dispun de lichidități.

La 13 noiembrie 2014, Guvernul aprobă o Hotărâre secretă (cu nr. 938) cu privire la asigurarea stabilității macroeconomice în contextul conjuncturii regionale. Documentul emis prevedea următoarele:

1. În temeiul art. 3 alin. (1) lit. f), art. 3 alin. (2), art. 27 lit. c) și art. 351 alin. (1) din Legea nr. 419-XVI din 22 decembrie 2006 cu privire la datoria publică, garanțiile de stat și recreditarea de stat, cu modificările și completările ulterioare, și în baza procesului-verbal nr. 2 din 7 noiembrie 2014 al ședinței Comitetului Național de Stabilitate Financiară, se acceptă propunerea Comitetului Național de Stabilitate Financiară de acordare, în caz de necesitate, de către Banca Națională a Moldovei băncilor licențiate, a creditelor de urgență în sumă de pînă la 9500 milioane lei, în vederea asigurării stabilității sistemului financiar și de emitere a garanției (garanțiilor) de stat pentru garantarea creditelor de urgență acordate de Banca Națională a Moldovei.

2. Ministerul Finanțelor va elibera, în numele Guvernului, garanția (garanțiile) de stat sus-menționată, în termen de cel mult 2 zile lucrătoare de la data emiterii prezentei hotărâri, care va produce efectele juridice de la data instituirii de către Banca Națională a Moldovei a administrării speciale asupra băncilor, în conformitate cu art. 374 al Legii instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21 iulie 1995.

3. Garanția de stat va fi substituită cu valori mobiliare de stat emise de Ministerul Finanțelor în termen de pînă la 4 luni din data de la care produce efecte juridice garanția.

4. Valorile mobiliare de stat menționate la pct.3 sunt emise pentru situații de criză financiară sistemică sau de pericol al apariției acesteea, pentru garantarea creditelor de urgență, acordate de Banca Națională a Moldovei, astfel cum sunt definite conform

prevederilor art. 351 alin. (3) și (4) din Legea nr. 419-XVI din 22 decembrie 2006 cu privire la datoria publică, garanțiile de stat și recreditarea de stat, cu modificările și completările ulterioare.

5. Condițiile de emiteră a valorilor mobiliare de stat vor fi stabilite de Ministerul Finanțelor de comun acord cu Banca Națională a Moldovei.

6. Creditele de urgență acordate de Banca Națională a Moldovei și garantate de Guvernul Republicii Moldova vor fi utilizate de către administratorii speciali ai băncilor pentru a restitui, în caz de necesitate:

- (a) mijloacele persoanelor fizice;
- (b) creanțele aferente împrumuturilor obținute de la Guvern cu scop de recreditare;
- (c) creanțele aferente împrumuturilor de la organizații financiare internaționale;
- (d) mijloacele Companiei Naționale de Asigurări în Medicină și a Casei Naționale de Asigurări Sociale;
- (e) mijloacele unităților de implementare a proiectelor investiționale din granturi și credite externe;
- (f) mijloacele speciale și fondurile speciale ale instituțiilor publice finanțate din bugetul de stat;
- (g) mijloacele bugetelor unităților administrativ-teritoriale;
- (h) mijloacele misiunilor diplomatice, oficiilor consulare, altor reprezentanțe oficiale ale statelor străine acreditate în Republica Moldova, organizațiilor internaționale constituite conform tratatelor internaționale care beneficiază de imunități și privilegii diplomatice sau consulare și a reprezentanțelor organizațiilor internaționale acreditate în Republica Moldova;
- (i) mijloacele întreprinderilor de stat (municipale) și societăților comerciale în care statul deține cel puțin 25% din capitalul social;
- (j) creanțele creditorilor băncilor privind plata salariilor, pensiilor, a pensiilor de

întreținere, burselor, indemnizațiilor sociale, în limitele stabilite de administratorul special;

(k) mijloacele societăților comerciale cu capital privat, întreprinderilor individuale, executorilor judecătorești, notarilor, avocaților și administratorilor insolventității;

(l) mijloacele instituțiilor financiare rezidente.

7. Ministerul Finanțelor va crea, în comun cu Banca Națională a Moldovei, Ministerul Economiei, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate și Centrul Național Anticorupție o Comisie specială în scopul analizei soldurilor din conturile persoanelor fizice și juridice cu capital privat, inclusiv societăților comerciale în care statul deține sub 25% din capitalul social deschise în bănci, cu excepția instituțiilor financiare rezidente, care depășesc cumulativ suma de 500 mii lei, pentru a stabili în termen de 2 luni din data de la care garanția de stat produce efecte juridice, lista persoanelor fizice, a persoanelor juridice și a întreprinderilor individuale care sunt persoane afiliate băncilor, în conformitate cu definiția din art. 3 al Legii instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21 iulie 1995, precum și conformarea acestora la prevederile legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Comisia specială poate implica orice altă instituție publică în activitatea sa, precum ar fi Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, Camera Înregistrării de Stat etc.

8. Garanția de stat nu acoperă mijloacele persoanelor fizice și juridice care au fost identificate ca și afiliate băncilor sau/și neconforme legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, conform pct.7 din prezenta hotărâre, creanțele instituțiilor financiare nerezidente și altor creanțe.

9. Mijloacele persoanelor fizice în valoare ce depășește cumulativ suma de 500 mii lei pentru fiecare deponent, cu excepția mijloacelor persoanelor afiliate băncilor sau/și neconforme legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și

finanțării terorismului, stabilite conform pct.7, vor putea fi restituite prin utilizarea creditelor de urgență garantate de Guvernul Republicii Moldova, conform pct.1 din prezenta hotărâre, în termen de până la 3 luni de la acordarea creditelor de urgență.

Remarcăm câteva aspecte extrem de importante:

a) Guvernul nu a anunțat oficial criza financiară sau pericolul apariției acestei crize, încalcând legislația.

b) La ședința executivului nu a fost discutată necesitatea introducerii imediate a administrației speciale la cele trei bănci.

c) Hotărârea nr. 938 nu a stabilit prioritățile la restituirea mijloacelor financiare din cele trei bănci din banii creditului de urgență .

d) Prevederile ce țin de Comisia abilitată de a lua deciziile de restituire a mijloacelor financiare sunt foarte vagi, iar componența acesteea nu a fost stabilită imediat.

Totodată subliniem că în cadrul Guvernului a fost Adrian Candu, atunci ministru al Economiei, care insista și încerca să-i convingă pe toți participanții că există filtre la acordarea banilor din creditele de urgență și nu vor avea loc abuzuri.

Comisia reține că garanțiile de stat au fost emise de către Ministerul Finanțelor peste 6 zile de la data aprobării prezentei Hotărâri (nu în 2 zile), iar administrarea special a fost introdusă în BEM și Banca Socială doar la 27 noiembrie 2014, la Banca Socială la 28 noiembrie 2014, iar la Unibank – la 30 decembrie 2014.

3.3. Situația în cele trei bănci la 1-26 noiembrie 2014

Luna noiembrie 2014 a fost culminantă în ceea ce privește fraudă bancară. Toate cele trei bănci vizate și-au pus drept scop concentrarea tuturor resurselor financiare posibile pentru sustragerea ulterioară a acestora din bănci. În afară de depozite de la

persoanele fizice, cele trei bănci au atras miliarde de lei în calitate de împrumuturi/plasamente interbancare din alte bănci-rezidente și nerezidente. Doar BEM a atras 8,9 mlrd lei de la băncile Agroindbank, Moldinconbank și Banca Socială, precum și 3,4 mlrd lei de la băncile din Federația Rusă. În plus Unibank și Banca Socială au făcut mai multe plasamente la BEM pentru a-i extinde baza de creditare.

În interviurile realizate de Kroll, un reprezentant al conducerii Unibank a declarat, că indicațiile de a plasa toate fondurile primite din rambursările împrumuturilor pe depozit la BEM au fost primite direct de la Consiliul de administrație al băncii. Conducerea superioară de la cele trei bănci a declarat că negocierile pentru depozitele interbancare mari au fost gestionate de către Consiliul respectiv și managerii nu au discutat în mod regulat cu contrapărțile lor despre depozitele interbancare de la celelalte bănci.

Comisia a examinat diverse versiuni privind cifra exactă de bani extrași din BEM, Unibank și Banca Socială în noiembrie 2014. Potrivit estimărilor Kroll în acea perioadă companiilor grupului Șor le-au fost acordate împrumuturi noi în valoare totală de 1,0 miliarde dolari SUA, în principal de la BEM și Banca Socială. Procuratura estimează această sumă la 12,5 mlrd lei. Conform informației oficiale ale Băncii Naționale doar în perioada 07–27 noiembrie cele trei bănci, pretinse falimentate, au acordat doar persoanelor juridice creditele în suma aproximativă 25,5 mlrd lei.

Potrivit angajaților BEM intervievați de către Kroll, conducerea băncii i-a instruit verbal zilnic în vederea executării emiterii împrumuturilor specifice. În ceea ce privește acordarea de împrumuturi pentru clienți în noiembrie 2014 la BEM, toți angajații BEM intervievați au declarat că ei au urmat procedurile standard în vigoare, executând sarcinile prevăzute de funcția lor și îndeplinind instrucțiunile conducerii BEM și ale Consiliul BEM.

Angajații intervievați au declarat că emiteria împrumuturilor necesita procesarea

și contribuția a patru departamente din cadrul BEM: de creditare, trezorerie, operațiuni externe și contabilitate. Fiecare departament se baza pe documentele semnate de Consiliul BEM pentru îndeplinirea sarcinilor lor. Deși departamentele interacționau între ele și făceau schimb de informații cu privire la emiterea împrumuturilor, personalul nu contesta informațiile furnizate și se baza pe informațiile oferite de departamentele respective.

Documentele examinate de Kroll au confirmat declarațiile făcute de angajați. Comunicarea internă din cadrul BEM indică faptul că conducerea superioară a fost conștientă de creșterea masivă a activității de creditare, care avea loc în interiorul băncii. În repetate rânduri, angajații BEM din departamentele de creditare sau trezorerie au transmis informații către conducerea băncii cu privire la împrumuturile care se acordau. Într-un șir de situații comunicarea internă a inclus recomandări și avertismente prezentate de angajații BEM asupra faptului că sporirea bruscă a împrumuturilor poate influența stabilitatea financiară a instituției. Angajații au mai informat conducerea că un șir de cereri de împrumut erau perfectate incomplet și lipseau un șir de documente. În setul de date electronice examinate nu au fost identificate răspunsuri din partea conducerii superioare, ceea ce corespunde cu reclamațiile personalului făcute pe parcursul interviurilor. Potrivit reclamațiilor, indicațiile au fost mai curând verbale decât în scris și că îngrijorările angajaților erau ignorate în mod constant.

Angajații BEM, la fel, au declarat în cadrul interviurilor cu Kroll că în noiembrie 2014 toate deciziile de aprobare a împrumuturilor cu suma de peste un milion de lei, care în valută însemnau circa 70 mii dolari SUA, au fost luate numai de către Consiliul BEM. Ei au afirmat că acest proces a fost implementat conform instrucțiunilor BNM potrivit cărora împrumuturile cu risc sporit trebuie să fie aprobate și de către Consiliu.

Documentele recuperate din datele electronice supuse examinării indică faptul că membrii Consiliului BEM au fost informați despre riscurile implicate în acordarea

împrumuturilor către companiile Grupul Șor în perioada noiembrie 2014. Au fost câteva documente pe suport de hârtie care trebuiau să fie aprobate și semnate de Consiliul BEM pentru ca împrumuturile să fie acordate de către bancă.

Fără a ține cont de recomandările departamentului de creditare al BEM, care indicau un risc sporit și probabilitatea de neachitare de către companiile Grupului Șor, împrumuturile au fost aprobate în mod repetat la ședințele Consiliului BEM pe parcursul lunii noiembrie. Toată această informație a fost confirmată în cadrul audierilor de către Viorel Bîrcă, director interimar BEM în acea perioadă.

La 25 și 26 noiembrie 2014, potrivit raportului Kroll, întregul portofoliu de credite a fost transferat de la BEM la Banca Socială prin eliberarea încă a unui miliard de dolari SUA de împrumuturi de către Banca Socială și prin rambursarea tuturor împrumuturilor înregistrate la BEM. Tot în aceste zile 956 milioane de dolari SUA au fost acordate de Banca Socială unor companii ale Grupului Șor (5 la număr). Aceste fonduri de împrumut au fost apoi transferate pe cinci conturi deținute la o bancă Letonă. Pe 26 noiembrie banca Socială cesează portofoliul integral de creditare societății nerezidente Fortuna United LT, înregistrată în Marea Britanie.

Din informația obținută de la Procuratură am dedus, că tranzacția între BEM și Banca Socială a fost una fictivă, întrucât Banca de Economii la 25 noiembrie deja nu mai avea lichidități, iar Banca Socială a comis falsificări prin intermediul sistemului informațional. În vederea clarificării lucrurilor, organul de anchetă a numit o expertiză judiciară pentru a aprecia suma reală a creditelor acordate de cele trei bănci, inclusiv a creditelor neperformante. Remarcăm că această expertiză durează deja mai mult de 4 ani.

Indiferent de rezultatele expertizei Comisia conchide că în perioada, când Guvernul a decis acordarea garanțiilor de stat pentru creditele de urgență acordate de Banca Națională a Moldovei în valoare de 9,5 mlrd lei, cele trei bănci

au activat fără a dispune de o administrare specială de stat și au sustras sume colosale de bani din sistemul bancar al Republicii Moldova. Așadar, conducerea Guvernului și a Băncii Naționale au acționat în acea perioadă cel puțin cu rea credință și neglijență crasă în serviciu.

Totodată Comisia reține că din informația, care se conține în raportul Kroll 2 beneficiarii finali principali ai furtului bancar au fost grupările lui Plahotniuc, Șor și Filat. Procuratura Generală, controlată până iunie 2019 de către Plahotniuc, face referința în ancheta trăgănată de patru ani doar la grupările Șor, Filat și Platon.

3.4. 27 noiembrie 2014

A fost emisă Decizia Curții Supreme de Justiție – Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit, prin care la solicitarea a trei acționari și anume Igor Olexici, Sofia Sugac și Igor Calcîi, au fost anulate următoarele:

1. Hotărârea din 02 august 2013 a Adunării Generale Extraordinare a Acționarilor BEM privind majorarea capitalului social prin efectuarea emisiunii suplimentare închise;
2. Hotărârea Consiliului BEM din 29 august 2013 privind aprobarea rezultatelor emisiunii suplimentare închise;
3. Emisiunea suplimentară închisă;
4. Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare din 04 septembrie 2013 privind înregistrarea modificărilor în Registrul de Stat al valorilor mobiliare;
5. Decizia Camerei Înregistrării de Stat privind introducerea modificărilor în statutul Băncii de Economii.

Astfel Banca de Economii revenea sub controlul statului în stare devalizată.

În aceeași zi, prin coincidență suspectă, Banca Națională a instituit un regim de

administrare specială la BEM și Banca Socială, iar la Unibanc aceasta administrare în modul foarte suspect a fost introdusă doar pe 30 decembrie 2014.

Tot pe 27 noiembrie Banca Națională a acordat credite de urgență celor trei bănci la rata dobânzii de 0,1 % anual și cu termenul de scadență 27 martie 2015, după cum urmează:

1. Banca de Economii S.A. – 5 miliarde 273 milioane lei;
2. BC Banca Socială S.A. – 2 miliarde 807 milioane;
3. BC Unibank S.A. – 1 miliard 353 milioane, pentru care linia de creditare a fost deschisă la 30 noiembrie 2014).

Comisia atenționează faptul, că deși decizia Consiliului BNM privind introducerea administrării speciale la BEM trebuia să între în vigoare pe 27 noiembrie 2014, orele 20.00, de facto acest lucru s-a produs pe 28 noiembrie 2014, orele 14.00. În ziua de 27 noiembrie Banca de Economii, fără permisiunea administratorului special la BNM, a acordat din mijloacele liniei de creditare de urgență încă două credite persoanelor juridice în valoarea cumulativă de aproximativ un milion lei și a efectuat trei plăsări de capital în Banca Socială. Una din ele fiind în sumă de 50 milioane euro nu a fost rambursată.

Remarcăm că în scurt timp BNM a introdus un moratoriu până la 27 martie 2015. Pentru conformitate menționăm, că pe parcursul termenului moratoriului au fost stabilite următoarele:

- nu se aplică dobânzi, penalități și alte măsuri de răspundere patrimonială pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor băncii;
- dobânzile stabilite la obligațiile băncii se calculează, dar se plătesc numai după expirarea termenului moratoriului sau după ridicarea acestuia de către Banca Națională înainte de termen;
- nu se admite intentarea și continuarea procedurilor judiciare sau administrative,

precum și aplicarea altor metode de apărare juridică în scopul obținerii sau asigurării plăților aferente depozitelor sau datoriilor;

- se suspendă executarea documentelor executorii și a altor acte supuse executării silite privind urmărirea activelor băncii, inclusiv a bunurilor gajate, cu excepția cazurilor legate de creanțele asupra cărora nu se extinde moratoriul;

- nu se admite satisfacerea cererii acționarului băncii privind răscumpărarea acțiunilor, în urma căreia acționarul se va retrage din componența acționarilor băncii.

De reținut că toate trei bănci s-au achitat urgent cu celelate bănci-rezidente de la care au primit în noiembrie 2014 împrumuturi înainte de aplicare a moratoriului respectiv în suma de 3,155 mlrd lei. Totodată, a fost foarte suspectă modalitatea de utilizare a acestui credit de urgență. Așadar, Banca de Economii din suma obținută de la BNM 64 % a fost destinată pentru rambursarea creditelor interbancare, 35 % a fost achitat persoanelor juridice, care dețineau depozitele la BEM și doar 1 % a fost folosit pentru compensarea depozitelor persoanelor fizice.

4. Consecințele devalizării sistemului bancar

a) Din sistemul bancar al Republicii Moldova au fost sustrate sume extrem de mari în raport cu Produsul Intern Brut. Evaluarea agenției Kroll constată o sumă în valoare cuprinsă între 900 milioane și un miliard de dolari. Însă, ținând cont de informația oferită de Banca Națională a Moldovei și Procuratură, Comisia suspectează că suma prejudiciului poate fi mult mai mare.

b) Garanțiile de stat emise în valoare de 13,5 mlrd lei au fost transformate în datorie internă și achitarea acestora în sumă aproape dublă este pusă pe seama contribuabililor Republicii Moldova. Este necesară o clarificare mai amplă, de ce creditele de urgență către cele trei bănci devalizate au fost acordate la dobânda de 0,1 %

anual, pe când valorile mobiliare în vederea achitării datoriei pe aceste garanții au fost emise la rata efectivă anuală de 5 procente.

c) În perioada 1 noiembrie 2014 - 18 februarie 2015 moneda națională s-a depreciat cu 42,2 %, astfel intervenind o criză valutară. În urma retragerii din țară a unor capitaluri exorbitante din sistemul bancar și implicit a convertirii acestora în valute străine, a avut loc creșterea bruscă a cererii de cumpărare a valutei. Prin urmare, agitația creată artificial pe piața valutară a condus la devalizarea economiilor și la deprecierea accelerată a monedei naționale. Drept rezultat, mii de agenți economici au avut pierderi uriașe din cauza diferenței de curs la achitarea creditelor valutare, iar inflația anuală în februarie 2015 a fost de 10,2 %, creșterea dublă comparativ cu anul 2014.

d) În urma deprecierei semnificative a monedei naționale Banca Națională brusc a majorat rata refinanțării de la 3,5 % (la 12.12.2014) până la 19,5 % (la 02.09.2015), precum și norma rezervelor obligatorii pentru băncile comerciale la resurse atrase de la 13,5 (noiembrie 2014) la 42,5 % (până în prezent). Drept rezultat a fost lovită puternică dezvoltarea economică a Republicii Moldova sub aspectul accesării finanțelor de către mediu de afaceri.

e) Frauda bancară a fost apogeul economic al stării de capturare a statului Republica Moldova, cauzându-i un enorm prejudiciu reputațional. Anume după acest furt Secretarul General al Consiliului Europei Thorbjørn Jagland a calificat Moldova drept stat capturat. Faima negativă de stat sărac în care au fost furate din sistemul bancar 13 % din PIB însoțește țara noastră în permanență în ultimii 4 ani. Faptul că guvernările din Moldova nu au atins un progres tangibil în investigarea fraudei bancare a fost reflectat în mai multe rezoluții adoptate de Parlamentul European, Asamblăea Parlamentară a Consiliului Europei, în deciziile Comitetului Moldova – Uniunea Europeană, în Memorandumuri cu FMI și BM pe parcursul ultimilor 4 ani. Inclusiv din aceasta cauză nu o singură dată a fost suspendată asistența macrofinanciară din partea

UE.

f) Pe fundalul crizei economice, sociale și politice, populația indignată de un asemenea act de corupție, a recurs la proteste stradale în masă. Furtul miliardului a condus la degradarea standardelor democratice și a agravat corupția din țara noastră, iar pentru a supraviețui și a evita pedeapsa, clasa politică a trebuit să recurgă la persecutări, intimidări și abuzuri. Presa independentă, societatea civilă și partidele de opoziție au trebuit să facă față unor presiuni fără precedent, iar drepturile omului, inclusiv libertatea exprimării și dreptul la întruniri pașnice, transparența și accesul la informație, au fost într-o stare de degradare.

5. Concluzii:

a) Procesul devalizării sistemului bancar a fost o operațiune bine pregărită în timp și coordonată cu politicienii și demnitarii de stat, care conform legii sunt obligați să asigure acțiunile sau inacțiunile necesare ale instituțiilor abilitate ale statului și nu invers.

b) Planul devalizării a fost realizat etapizat, perseverent, începând cu anul 2011, făcându-se pe parcurs ajustări în funcție de creșterea apetitului autorilor-escroci, odată ce rezistența instituțiilor abilitate ale statului se diminuea substanțial.

c) În perioada 2011-2012 deja exista planul unui atac regizat asupra Băncii de Economii din partea grupării Plahotniuc – Platon cu scopul de a asigura pachetul de control asupra BEM. În realizarea acestor planuri au fost implicați judecători, Comisia Națională pentru Piața Financiară și Banca Națională. Din a doua jumătate a anului 2012 acest proces a decurs pe fundalul poziției foarte pasive a Guvernului Republicii Moldova în frunte cu Vlad Filat.

d) Comisia de anchetă pentru examinarea modului de administrare a pachetului de

acțiuni al statului deținut la Banca de Economii și a situației din domeniul financiar-bancar al Republicii Moldova condusă cu deputatul Oleg Reidman a avut un rol important în declanșarea procesului de devalizare a Băncii de Economii.

e) Un rol deosebit de negativ în procesul devalizării sistemului bancar în perioada 2011-2014, prin asistența atacurilor raider și comportamentul său pasiv ca unicul organ regulatoriu, l-a jucat conducerea Băncii Naționale, unii reprezentanți ai căreia până în prezent rămân în funcții de viceguvernatorii BNM, cum ar fi Ion Sturzu și Aurel Cincilei.

f) Au existat mai multe note informative ale CNA și SIS privind toate riscurile persistente în sectorul bancar și pericolul devalizării sistemului, care au fost ignorate de autoritățile statului – factori decizie. Totodată, constatăm că serviciile menționate în acțiunile lor s-au rezumat la constatări.

g) Acțiunile/inacțiunile mai multor persoane de demnitate publică în anul 2013 ce țin de pierderea statului a pachetului de control la Banca de Economii, inclusiv a fostului prim-ministru Iurie Leancă, au avut repercusiuni grave și pot fi calificate ca abuz și neglijența în serviciul. Comisia reține că Procuratura Anticorupție a deschis și instrumentează un dosar penal pe acest subiect.

h) În perioada 7-27 noiembrie 2014, când Guvernul decisese deja acordarea garanțiilor de stat pentru creditele de urgență acordate de Banca Națională a Moldovei în valoare de 9,5 mlrd lei, cele trei bănci au activat fără administrare specială de stat și au fost sustrate sume colosale de bani din sistemul bancar al Republicii Moldova. În perioada menționată, conform datelor oferite de BNM, aceste bănci au oferit doar persoanelor juridice credite în valoarea totală de peste 25,5 mlrd. lei. Respectiv atât conducerea Guvernului, cât și cea a Băncii Naționale au acționat în acea perioadă cel puțin cu abuz și neglijență crasă în serviciu. Comisia reține că Procuratura Anticorupție a deschis și instrumentează un dosar penal pe acest subiect.

i) Din informația, care se conține în raportul Kroll 2 beneficiarii finali principali ai furtului bancar au fost grupările lui Plahotniuc, Șor și Filat.

j) Procuratura Generală, în toată perioada 2015-2019 practic a sabotat investigarea procesului devalizării sistemului bancar, pornind dosare penale segmentate pe multiple epizoade, neavând abordare sistemică și integrată. Ancheta în mai multe cazuri a fost tergiversată intenționat sau folosită selectiv în scopuri politice. Comisia reține că începând cu 9 august 2019 este pornit un dosar penal cumulativ pe fraudă bancară privind existența unei grupări criminale.

6. Recomandări

a) Desecretizarea tuturor materialelor cu referință la devalizarea sistemului bancar, inclusiv raportul Kroll în întregime, în măsura în care această desecretizare nu va prejudicia mersul anchetei.

b) Constatarea de către Președintele Parlamentului a circumstanțelor ce ar permite inițierea procedurii de revocarea din funcții a viceguvernatorilor Băncii Naționale a Moldovei Ion Sturzu și Aurel Cincilei.

c) Examinarea de către Procuratura Anticorupție sub aspectul penal a acțiunilor/inacțiunilor fostei conduceri a Guvernului și Băncii Naționale, în special a foștilor și actualilor demnitari de stat – Iurie Leancă, Dorin Drăguțan, Adrian Candu, Anatol Arapu, Emma Tăbârță ș.a. după caz, care în toată perioada 2014, având cadrul informațional suficient și complex la dispoziție, inclusiv de la CNA, recomandările de la FMI și Banca Mondială, nu au întreprins măsuri necesare pentru prevenirea devalizării în proporții deosebit de mare a sistemului bancar. Tot aceleași persoane au admis acordarea garanțiilor de stat celor trei bănci fără introducerea imediată a administrării speciale de stat, fapt care a avut repercusiuni grave pentru sistemul bancar prin

sustragerea sumelor colosale în perioada 7-27 noiembrie 2014.

d) Întreprinderea acțiunilor necesare pentru transparentizarea activității economice din Republica Moldova și combaterea fluxurilor financiare ilicite sau de proveniență neclară. Astfel, măsuri privind combaterea spălării banilor și de limitarea spațiului de activitate a companiilor din jurisdicții netransparente (zone offshore), trebuie să fie prioritare. Semnarea de către Guvernul Republicii Moldova a acordurilor cu toate zonele off-shore privind schimbul informațiilor fiscale.

e) Examinarea de către Procuratura Generală a cauzelor stagnării admise de către Procuratura Anticorupție în perioada 2015-2019 în procedurile de investigare a procesului de devalizare a sistemului bancar.

f) intensificarea colaborării Procuraturii cu serviciile speciale ale altor țări în vederea investigării fraudei bancare și recuperarea mijloacelor sustrase, în special cu FBI.

g) Prezentarea de către Procuratura Generală în cel mult 30 de zile în plenum Parlamentului a unui raport privind investigarea devalizării sistemului bancar.

h) Efectuarea de către Ministerul Finanțelor a unui audit privind legalitatea (inclusiv modalitatea) repartizării a mijloacelor financiare, alocate în calitate de credite de urgență;

i) Examinarea în regim de urgență a oportunităților de revizuire a Legii nr. 235 din 3 octombrie 2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015.

j) Crearea unei Comisii Parlamentare de anchetă privind procesul de spălare de zeci de miliarde dolari prin intermediul sistemului bancar din Republica Moldova (Laundromat).

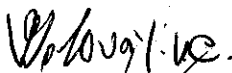
k) Crearea unei Comisiei Parlamentare de anchetă privind procesul de lichidare a celor trei bănci, înrucât în cadrul activității Comisiei de anchetă pentru elucidarea tuturor circumstanțelor devalizării sistemului bancar din Republica Moldova și investigării fraudei bancare am primit mai multe informații, precum că devalizarea sistemului bancar a continuat și în procesul lichidării Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

Membrii Comisiei

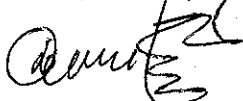
Alexandru Slusari

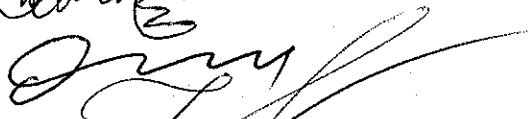
Vladimir Golovatiuc

Lilian Carp

Dumitru Alaiba

Adrian Lebedinschii

